

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. kovo 2 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Alės Bukavinienės, Andžej Maciejewski, Dalios Vasarienės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo į vieną bylą sujungtas civilinę bylą pagal ieškovės R. K. kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. kovo 18 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės R. K. ieškinį atsakovei bankrutavusiai kredito unijai Taupkasei dėl sutarties sąlygų ir prašymo pripažinimo negaliojančiais, restitucijos taikymo, tretieji asmenys, nepareišiantys savarankiškų reikalavimų, valstybės įmonė „Indėlių ir investicijų draudimas“, uždaroji akcinė bendrovė „BC Finance“, ir civilinę bylą pagal ieškovės V. Ž. procesinių teisių perėmėjos S. Ž. ir ieškovę A. P. S., M. G., N. E., J. S., J. S., G. D. kasacinius skundus dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. birželio 3 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovę V. T., N. E., A. P., J. V., J. P., M. G., A. P. S., A. I. P., M. B., V. Ž., E. M. ieškinius ir J. S., J. S., G. D. ieškinį atsakovei bankrutavusiai kooperatinei bendrovei, kredito unijai Taupkasei dėl sandorio pripažinimo negaliojančiais ir restitucijos taikymo, tretieji asmenys, nepareišiantys savarankiškų reikalavimų, valstybės įmonė „Indėlių ir investicijų draudimas“, uždaroji akcinė bendrovė „BC Finance“.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių vartojimo sutarčių sąlygų sąžiningumo kontrolę, šalims sudarius terminuotojo indėlio sutartis, kurių sudėtinis elementas yra pajaus įsigijimas, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovai R. K., J. S., J. S. ir G. D. kreipėsi į teismą su ieškiniu, prašydami:
 - 2.1. pripažinti nesąžiningais, niekiniais ir negaliojančiais nuo sudarymo momento atsakovės ir R. K. 2017 m. kovo 29 d. pasirašytos terminuotojo indėlio „Plius 70“ sutarties Nr. T17/00217 bendrųjų sąlygų punktus: 2.3.2 punktą – kad draudimo objektas nėra unijos nario sumokėtas pajinis įnašas, taip pat įsigyti papildomi pajai ir apmokėti pajiniai įnašai, ir 3.2 punktą – kad indėlininkas įsipareigoja įsigyti papildomus unijos pajus ir apmokėti pajinius įnašus per 3 (tris) unijos darbo dienas nuo sutarties sudarymo dienos taip, kad įsigytų papildomų unijos pajų suma būtų ne mažesnė kaip 70 procentų indėlio ir įsigyjamų papildomų unijos pajų bendros sumos (įsigytų papildomų unijos pajų sumos ir indėlio sumos santykis sudarytų ne mažiau kaip 70/30); pripažinti niekiniu nuo sudarymo momento R. K. 2017 m. kovo 29 d. pasirašytą prašymą dėl papildomų pajų įsigijimo bei taikyti restituciją ir pagal R. K. 2017 m. kovo 29 d. prašymą įsigytą 21 000 Eur pajų pripažinti draudžiamuoju indėliu;
 - 2.2. pripažinti nesąžiningais, niekiniais ir negaliojančiais nuo sudarymo momento atsakovės ir J. S. 2016 m. gruodžio 30 d. „Plius 70“ pasirašytos sutarties Nr. T16/00944 bendrųjų sąlygų punktus: 2.3.2 punktą – kad draudimo objektas nėra unijos nario sumokėtas pajinis įnašas, taip pat įsigyti papildomi pajai ir apmokėti pajiniai įnašai, ir 3.2 punktą – kad indėlininkas įsipareigoja įsigyti papildomus unijos pajus ir apmokėti pajinius įnašus per 3 (tris) unijos darbo dienas nuo sutarties sudarymo dienos taip, kad įsigytų papildomų unijos pajų suma būtų ne mažesnė kaip 70 procentų indėlio ir įsigyjamų papildomų unijos pajų bendros sumos (įsigytų papildomų unijos pajų sumos ir indėlio sumos santykis sudarytų ne mažiau kaip 70/30); pripažinti niekiniu nuo sudarymo momento J. S. 2016 m. gruodžio 30 d. pasirašytą prašymą dėl papildomų pajų įsigijimo bei taikyti restituciją ir pagal J. S. 2016 m. gruodžio 30 d. prašymą įsigytą 6510 Eur pajų pripažinti draudžiamuoju indėliu;
 - 2.3. pripažinti nesąžiningais, niekiniais ir negaliojančiais nuo sudarymo momento atsakovės ir J. S. 2016 m. gruodžio 30 d. „Plius 70“ pasirašytos sutarties Nr. T16/00947 bendrųjų sąlygų punktus: 2.3.2 punktą – kad draudimo objektas nėra unijos nario sumokėtas pajinis įnašas, taip pat įsigyti papildomi pajai ir apmokėti pajiniai įnašai, ir 3.2 punktą – kad indėlininkas įsipareigoja įsigyti papildomus unijos pajus ir apmokėti pajinius įnašus per 3 (tris) unijos darbo dienas nuo sutarties sudarymo dienos taip, kad įsigytų papildomų unijos pajų suma būtų ne mažesnė kaip 70 procentų indėlio ir įsigyjamų papildomų unijos pajų bendros sumos (įsigytų papildomų unijos pajų sumos ir indėlio sumos santykis sudarytų ne mažiau kaip 70/30); pripažinti niekiniu nuo sudarymo momento J. S. 2016 m. gruodžio 30 d. pasirašytą prašymą dėl papildomų pajų įsigijimo bei taikyti restituciją ir pagal J. S. 2016 m. gruodžio 30 d. prašymą įsigytą 4039 Eur pajų pripažinti draudžiamuoju indėliu; pripažinti draudžiamuoju indėliu J. S. 2017 m. sausio 4 d. įmokėtus 7000 Eur;
 - 2.4. pripažinti nesąžiningais, niekiniais ir negaliojančiais nuo sudarymo momento atsakovės ir G. D. 2017 m. birželio 9 d. „Plius 30“ pasirašytos sutarties Nr. T17/00530, 2017 m. birželio 9 d. „Plius 30“ pasirašytos sutarties Nr. T17/00529, 2017 m. gruodžio 13 d. „Plius 30“ pasirašytos sutarties Nr. T17/01533 bendrųjų sąlygų punktus: 2.3.2 punktą – kad draudimo objektas nėra unijos nario sumokėtas pajinis įnašas, taip pat įsigyti papildomi pajai ir apmokėti pajiniai įnašai, ir 3.2 punktą – kad indėlininkas įsipareigoja įsigyti papildomus unijos pajus ir apmokėti pajinius įnašus per 3 (tris) unijos darbo dienas nuo sutarties sudarymo dienos taip, kad įsigytų papildomų unijos pajų suma būtų ne mažesnė kaip 30 procentų indėlio ir įsigyjamų papildomų unijos pajų bendros sumos (įsigytų papildomų unijos pajų sumos ir indėlio sumos santykis sudarytų ne mažiau kaip 30/70); pripažinti nesąžiningais, niekiniais ir negaliojančiais nuo sudarymo momento atsakovės ir G. D. 2017 m. lapkričio 16 d. „Plius 50“ pasirašytos sutarties Nr. T17/01349, 2017 m. gruodžio 28 d. „Plius 50“ pasirašytos sutarties Nr. T17/01694, 2017 m. gruodžio 28 d. „Plius 50“ pasirašytos sutarties Nr. T17/01695 bendrųjų sąlygų punktus: 2.3.2 punktą – kad draudimo objektas nėra unijos nario sumokėtas pajinis įnašas, taip pat įsigyti papildomi pajai ir apmokėti pajiniai įnašai, ir 3.2 punktą – kad indėlininkas įsipareigoja įsigyti papildomus unijos pajus ir apmokėti pajinius įnašus per 3 (tris) unijos darbo dienas nuo sutarties sudarymo dienos taip, kad įsigytų papildomų unijos pajų suma būtų ne mažesnė kaip 50 procentų indėlio

ir įsigyjamų papildomų unijos pajų bendros sumos (įsigytų papildomų unijos pajų sumos ir indėlio sumos santykis sudarytų ne mažiau kaip 50/50); pripažinti niekiniu nuo sudarymo momento G. D. prie 2017 m. birželio 9 d. „Plus 30“ sutarties Nr. T17/00530, 2017 m. birželio 9 d. „Plus 30“ sutarties Nr. T17/00529, 2017 m. gruodžio 13 d. „Plus 30“ sutarties Nr. T17/01533, 2017 m. lapkričio 16 d. „Plus 50“ sutarties Nr. T17/01349, 2017 m. gruodžio 28 d. „Plus 50“ sutarties Nr. T17/01694, 2017 m. gruodžio 28 d. „Plus 50“ sutarties Nr. T17/01695 pasirašytus prašymus dėl papildomų pajų įsigijimo; taikyti restituciją ir pagal G. D. 2017 m. birželio 9 d. prašymą įsigytus 3000 Eur ir 2052 Eur pajus, pagal 2017 m. lapkričio 16 d. prašymą įsigytą 2500 Eur pajų, pagal 2017 m. gruodžio 13 d. prašymą įsigytą 810 Eur pajų, pagal 2017 m. gruodžio 28 d. prašymą įsigytus 5000 Eur ir 5325 Eur pajus pripažinti draudžiamaisiais indėliais; pripažinti niekinėmis nuo sudarymo momento G. D. pasirašytas 2017 m. birželio 9 d., 2017 m. lapkričio 16 d., 2017 m. gruodžio 13 d., dvi pasirašytas 2017 m. gruodžio 28 d. pajų perleidimo sutartis.

3. Nurodė, kad ieškovė R. K. 2017 m. kovo 29 d. sudarė vieną, ieškovės J. S. ir J. S. 2016 m. gruodžio 30 d. sudarė po vieną, o ieškovas G. D. laikotarpiu nuo 2017 m. birželio 9 d. iki 2017 m. gruodžio 28 d. – šešias terminuotojo indėlio sutartis, kuriose įrašytos konkrečios palūkanų sumos. Šie ieškovai nurodė, kad kreipėsi į Kredito uniją turėdami tikslą įnešti savo santaupas kaip indėlį ir gauti už jį palūkanas. Į minėtą įstaigą kreipėsi todėl, kad Kredito unija žadėjo didesnes indėlių palūkanas nei bankai. Atsakovė reklamavo 4 proc., 3,5 proc. palūkanas indėliams būstinės vitrinose su didelėmis iškabomis bei miesto reklaminiuose stenduose. Ieškovai, pasirašydami terminuotojo indėlio sutartis, nesuprato skirtumo tarp žodžių „indėlis“ ir „pajus“, nes visas kiekvienos sutarties tekstas yra surašytas klaidinančiai, sutarties tuose pačiuose punktuose rašoma tai apie indėlius, tai apie pajus, taip suklaidinant ieškovus, kurių tikslas buvo įnešti piniginių indėlių ir gauti palūkanas, o ne įgyti Lietuvos Respublikos kredito unijų įstatymo 19 straipsnyje nustatytas kredito unijos nario teises ir pareigas. Pasirašant sutartis, prašymus įsigyti papildomų pajų ir ieškovo G. D. atveju – pajų perleidimo sutartis ieškovams žodžiu buvo paaiškinta, kad visi jų įnešti pinigai yra indėlis ir kad jie nuo visos pinigų sumos gaus palūkanas, nustatytas prie sutarčių pridėtos lentelės bei įrašytas į sutartis. Buvo paaiškinta, kad jie niekuo nerizikuoja, nes indėliai yra drausti VI „Indėlių ir investicijų draudimas“. Be to, sutarčių 2.3.1 punkte buvo įrašyta, kad indėlių draudimo objektas yra indėlininkams priklausančys drausti indėliai visomis valiutomis, kurių vieno indėlininko indėlių bendra suma Kredito unijoje yra iki 100 000 Eur. Ieškovai pasirašė visus jiems pateiktus dokumentus, pasitikėdami Kredito unijos darbuotojos žodiniais paaiškinimais. Be to, atsakovė palūkanas išmokėjo ieškovams taip pat nuo visų jų įneštų pinigų sumų. Ieškovai, būdami Kredito unijos nariai nuo 2012 m. gruodžio mėn. – 2013 m. sausio mėn. (išskyrus J. S., kuri nare tapo 2016 m. gruodžio 30 d.), pasitikėjo atsakovės atstove ir, pasirašydami terminuotųjų indėlių sutartis bei prašymus dėl papildomų pajų įsigijimo, klydo, nes buvo suklaidinti minėtos darbuotojos ir todėl manė, kad pasirašo terminuotojo indėlio sutartis. Ieškovai R. K. ir G. D. reikalavimų dėl pajų perleidimo sutarčių pripažinimo negaliojančiomis vėliau atsisakė.
4. Ieškovas N. E. kreipėsi į teismą su ieškiniu, prašydamas: pripažinti negaliojančiu ieškovo (savo) 2016 m. gruodžio 30 d. prašymą dėl papildomų pajų įsigijimo; taikyti tarp šalių – ieškovo ir bankrutavusios kooperatinės bendrovės, kredito unijos Taupkasės (toliau – ir atsakovė, Kredito unija) – restituciją; pripažinti ieškovo sumokėtą 3500 Eur sumą jo lėšomis, esančiomis jo mokėjimo sąskaitoje likviduojamoje dėl bankroto Kredito unijoje ir kurioms taikomos Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo (toliau – IIIDĮ) 2 straipsnio 4 dalies ir 3 straipsnio 1 dalies nuostatos; priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
5. Ieškovė M. G. kreipėsi į teismą su ieškiniu, prašydamas: pripažinti negaliojančiu ieškovės (savo) 2017 m. kovo 27 d. prašymą dėl 8701 Eur papildomų pajų įsigijimo; pripažinti negaliojančiu ieškovės (savo) 2017 m. birželio 5 d. prašymą dėl 3526,88 Eur papildomų pajų įsigijimo; taikyti tarp šalių – ieškovės ir Kredito unijos – restituciją; pripažinti ieškovės sumokėtą 12 227,88 Eur sumą jos lėšomis, esančiomis jos mokėjimo sąskaitoje likviduojamoje dėl bankroto Kredito unijoje ir kurioms taikomos IIIDĮ 2 straipsnio 4 dalies ir 3 straipsnio 1 dalies nuostatos; priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
6. Ieškovas A. P. S. kreipėsi į teismą su ieškiniu, prašydamas: pripažinti negaliojančiu ieškovo (savo) 2016 m. gruodžio 30 d. prašymą dėl 9660 papildomų pajų įsigijimo, taikyti tarp šalių – ieškovo ir Kredito unijos – restituciją; pripažinti ieškovo sumokėtą 9660 Eur sumą esančiomis jo lėšomis jo mokėjimo sąskaitoje likviduojamoje dėl bankroto Kredito unijoje ir kurioms taikomos IIIDĮ 2 straipsnio 4 dalies ir 3 straipsnio 1 dalies nuostatos; priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
7. Ieškovas V. T. (procesinių teisių perėmėja nuo 2019 m. balandžio 1 d. M. T.) kreipėsi į teismą su ieškiniu, prašydamas: pripažinti negaliojančiu ieškovo (savo) 2017 m. lapkričio 27 d. prašymą dėl papildomų pajų įsigijimo, pripažinti negaliojančia ieškovo V. T., Kredito unijos ir UAB „BCFinance“ 2017 m. lapkričio 27 d. pajaus perleidimo sutartį; taikyti tarp šalių – ieškovo ir Kredito unijos – restituciją; pripažinti ieškovo sumokėtą 1686 Eur sumą jo lėšomis, esančiomis jo mokėjimo sąskaitoje likviduojamoje dėl bankroto Kredito unijoje ir kurioms taikomos IIIDĮ 2 straipsnio 4 dalies ir 3 straipsnio 1 dalies nuostatos, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
8. Ieškovas A. P. kreipėsi į teismą su ieškiniu, prašydamas: pripažinti negaliojančiu ieškovo (savo) 2017 m. gruodžio 6 d. prašymą dėl papildomų pajų įsigijimo; pripažinti negaliojančia ieškovo A. P., Kredito unijos ir UAB „BCFinance“ 2017 m. gruodžio 6 d. pajaus perleidimo sutartį; taikyti tarp šalių – ieškovo ir Kredito unijos – restituciją; pripažinti ieškovo sumokėtą 6300 Eur sumą jo lėšomis, esančiomis jo mokėjimo sąskaitoje likviduojamoje dėl bankroto Kredito unijoje ir kurioms taikomos IIIDĮ 2 straipsnio 4 dalies ir 3 straipsnio 1 dalies nuostatos, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
9. Ieškovas J. P. kreipėsi į teismą su ieškiniu, prašydamas: pripažinti negaliojančiu ieškovo (savo) 2017 m. gruodžio 13 d. prašymą dėl papildomų pajų įsigijimo, pripažinti negaliojančia ieškovo J. P., Kredito unijos ir UAB „BC Finance“ 2017 m. gruodžio 13 d. pajaus perleidimo sutartį; taikyti tarp šalių – ieškovo ir Kredito unijos – restituciją ir pripažinti ieškovo sumokėtą 6000 Eur sumą jo lėšomis, esančiomis jo mokėjimo sąskaitoje likviduojamoje dėl bankroto Kredito unijoje ir kurioms taikomos IIIDĮ 2 straipsnio 4 dalies ir 3 straipsnio 1 dalies nuostatos, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
10. Ieškovė J. V. kreipėsi į teismą su ieškiniu, prašydamas: pripažinti negaliojančiu ieškovės (savo) 2016 m. kovo 10 d. prašymą dėl 2580 Eur papildomų pajų įsigijimo; pripažinti negaliojančiu ieškovės (savo) 2016 m. gegužės 2 d. prašymą dėl 4500 Eur papildomų pajų įsigijimo; pripažinti negaliojančiu ieškovės (savo) 2017 m. kovo 15 d. prašymą dėl 7000 Eur papildomų pajų įsigijimo; pripažinti negaliojančia ieškovės J. V., Kredito unijos ir UAB „BC Finance“ 2017 m. kovo 15 d. pajaus perleidimo sutartį; taikyti tarp šalių – ieškovės ir Kredito unijos – restituciją; pripažinti ieškovės sumokėtą 14 080 Eur sumą jos lėšomis, esančiomis jos mokėjimo sąskaitoje likviduojamoje dėl bankroto Kredito unijoje ir kurioms taikomos IIIDĮ 2 straipsnio 4 dalies ir 3 straipsnio 1 dalies nuostatos, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
11. Šios nutarties 4, 6–9 punktuose išvardyti ieškovai nurodė, kad kiekvienas iš jų laikotarpiu nuo 2016 m. gruodžio 30 d. iki 2017 m. gruodžio 13 d. sudarė po vieną, M. G. laikotarpiu nuo 2017 m. kovo 27 d. iki 2017 m. birželio 5 d. sudarė dvi, o ieškovė J. V. laikotarpiu nuo 2016 m. kovo 10 d. iki 2017 m. kovo 15 d. – tris terminuotojo indėlio sutartis su itin palankiomis sąlygomis, t. y. didesniu negu rinkoje palūkanų dydžiu. Kiekvienos sutarties sudarymo metu ieškovams taip pat buvo pateikiamas pasirašyti Kredito unijos parengtas prašymas dėl papildomų pajų įsigijimo. Šiuos prašymus ieškovai pasirašė. Nurodė, kad jiems nebuvo paaiškinta visų šių dokumentų esmė ir prasmė. Jie buvo įsitikinę, kad visos jų įnešamos sumos yra skiriamos terminuotiesiems indėliams. Ieškovams niekas nesuteikė išsamios informacijos, jog suma bus išskirstyta į dvi dalis, t. y. terminuotąjį indėlį ir pajų. Klaidingą įspūdį apie tai, kad visos jų įneštos sumos yra apdraustos, sudarė ir tai, kad buvo nurodyta, jog palūkanų dydis skaičiuojamas nuo visos įneštos sumos. Apie riziką Kredito unijos darbuotoja ieškovams nepaaiškino. Tik viešai pasklidus informacijai apie kredito unijos veiklos apribojimą ir ketinimą kreiptis į teismą dėl bankroto bylos jai iškėlimo, paaiškėjo, kad dalis ieškovų įneštų lėšų yra panaudota pajams įsigyti ir nebus grąžinama. Pirmiau išvardyti ieškovai, išskyrus A. P.
12. , yra vyresnio arba senyvo amžiaus. Teigia, kad visi jie neturi patirties ir būtinų žinių investavimo srityje, todėl negalėjo įvertinti visų galimų rizikų. Prašo prašymus dėl papildomų pajų įsigijimo pripažinti negaliojančiais kaip pasirašytus dėl esminio suklaidymo (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 1.90 straipsnis). Ieškovai V. T. (procesinių teisių perėmėja nuo 2019 m. balandžio 1 d. M. T.), A. P., J. P., J.

V. reikalavimų dėl pajų perleidimo sutarčių pripažinimo negaliojančiomis vėliau atsisakė.

13. Ieškovė V. Ž. (procesinių teisių perėmėja nuo 2020 m. lapkričio 30 d. S. Ž.) kreipėsi į teismą su ieškiniu, prašydama: pripažinti negaliojančia jos ir Kredito unijos 2016 m. kovo 9 d. sudarytą terminuotojo indėlio „Plus 30“ sutartį Nr. T16-00192 dėl 1740 Eur pajų įsigijimo kaip sudarytą iš esmės suklydus ([CK 1.90 straipsnis](#)); taikyti restituciją – pripažinti, kad 2016 m. kovo 9 d. sudaryta pajų įsigijimo sutartis yra laikytina terminuotojo indėlio sutartimi, ir įpareigoti Kredito uniją grąžinti ieškovei 1740 Eur sumą; priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
14. Nurodė, kad ieškovė nuo 2012 m. savo lėšas, daugiausiai gaunamas iš savo neįgalumo pašalpos, įneša kaip terminuotuosius indėlius Kredito unijoje. Ieškovė yra unijos tikroji narė (2012 m. gruodžio 4 d. sumokėjo 28,96 Eur stojamąjį mokestį). Nuo to laiko ieškovei teikė konsultacijas Kredito unijos vadybininkė Ž. D. 2016 m. kovo mėn. eilinį kartą pasibaigus terminuotojo indėlio sutarties terminui, minėta vadybininkė pasiūlė 5800 Eur dydžio lėšas išskaidyti į dvi dalis – vieną dalį laikyti 4060 Eur dydžio terminuotojo indėliu, tarp ieškovės ir Kredito unijos sudarant terminuotojo indėlio „Plus 30“ sutartį Nr. T16/00192 (terminas iki 2017 m. kovo 9 d.), o kitą dalį pavadinti pajinio įnašo 1740 Eur padidinimu. Atvykus į Kredito uniją, ieškovei buvo pateiktas pluoštas dokumentų, surašytų smulkiu raštu. Dokumentai buvo standartiniai, juose nebuvo galima daryti jokių pakeitimų, į kurių turinį įsigilinti nebuvo net jokios galimybės. Kredito unijos vadybininkė patikino, kad indėlis bus draustas valstybės indėlių draudimu. Apie tai, kad tik dalis indėlio bus apdrausta, vadybininkė ieškovės neįspėjo. Ieškovė suprato, kad nuo viso įnešto indėlio – 5800 Eur gaus 121,80 Eur metinių palūkanų. Atskira pajų įsigijimo sutartis sudaryta nebuvo. Pasirašydama dokumentus pasitikėjo vadybininke, tikėjo, kad pinigai yra įdėti saugiai ir patikimai. Apie tai, kad Kredito unijai iškilo finansinių sunkumų, ieškovė sužinojo iš viešojoje erdvėje pasklidusios informacijos 2018 m. vasario mėn., kai vyko Kredito unijos veiklos patikrinimai ir dėl to jos veikla buvo sustabdyta. Išsiaiškinusi, kad dalies lėšų negalės atgauti, suprato, jog yra apgauta. Sudarant ginčo sutartis, Kredito unija elgėsi neprofesionaliai, neatidžiai ir nerūpestingai, suklaidino ieškovę dėl esminių sutarčių sąlygų, nes tinkamu būdu neatskleidė jai informacijos, kurią pagal sutarčių sudarymo metu galiojusius įstatymus buvo būtina atskleisti, t. y. nepaaiškino, jog pateiktos ne terminuotųjų indėlių sutartys, bet pajaus įsigijimo. Ieškovei visiškai nebuvo paaiškinta, kad tai yra pajaus, kokie yra pajai (pagrindiniai, papildomieji), kokios pajininko teisės ir pajaus grąžinimo sąlygos, kokia yra finansinė rizika ir kad pajaus nėra draudžiamas. Ieškovė nėra profesionali investuotoja, todėl jai atsakovė turėjo tinkamai išaiškinti terminuotojo indėlio ir pajaus skirtumus, o to nepadariusi, atsakovė ieškovę suklaidino.
15. Ieškovė E. M. (procesinių teisių perėmėjas nuo 2021 m. spalio 20 d. R. P.) kreipėsi į teismą su ieškiniu, prašydama: pripažinti negaliojančia jos ir atsakovės 2017 m. liepos 4 d. sudarytą terminuotojo indėlio „Plus 70“ sutartį Nr. T17/00800 dėl 700 Eur pajų įsigijimo kaip sudarytą iš esmės suklydus ([CK 1.90 straipsnis](#)), taikyti restituciją – pripažinti, kad 2017 m. liepos 4 d. sudaryta pajų įsigijimo sutartis yra laikytina terminuotojo indėlio sutartimi, ir įpareigoti atsakovę grąžinti ieškovei 700 Eur, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
16. Ieškovė A. I. P. (2018 m. sausio 10 d. mirusio R. P. P. įpėdinė) kreipėsi į teismą su ieškiniu, prašydama:
 - 16.1. pripažinti R. P. P. 2016 m. gruodžio 19 d. atliktą 7000 Eur lėšų mokėjimą atsakovei, taip pat atsakovės ir R. P. P. 2016 m. gruodžio 19 d. sudarytos terminuotojo indėlio „Plus 70“ sutarties Nr. T16/00849 2 punkto sąlygą „indėlio suma ir valiuta 3 000,00 EUR“ bei šios sutarties Bendrųjų sąlygų 3.2 punkto sąlygą „Indėlininkas įsipareigoja įsigyti papildomus Unijos pajus ir apmokėti pajinius įnašus per 3 (tris) Unijos darbo dienas nuo Sutarties sudarymo taip, kad įsigytų papildomų pajų suma būtų nemažesnė kaip 70 proc. indėlio ir įsigyjamų Unijos pajų bendros sumos (įsigytų papildomų Unijos pajų sumos ir indėlio santykis sudarytų ne mažiau kaip 70/30)“ nesąžiningais ir negaliojančiais dėl nesąžiningumo, suklydimo ir apsimetstinumo bei taikyti sandorio, kurį šalys turėjo galvoje, taisykles; pripažinti, kad pagal šią 2016 m. gruodžio 19 d. sutartį R. P. P. įsipareigojo įnešti iš viso 10 000 Eur dydžio terminuotąjį indėlį ir jį visą 2016 m. gruodžio 19 d. dieną įnešti į atsakovės sąskaitą; pripažinti negaliojančiu R. P. P. 2016 m. gruodžio 19 d. prašymą atsakovei dėl 7000 Eur vertės papildomų atsakovės pajų įsigijimo;
 - 16.2. pripažinti R. P. P. 2016 m. gruodžio 19 d. atliktą 3500 Eur lėšų mokėjimą atsakovei, taip pat atsakovės ir R. P. P. 2016 m. gruodžio 19 d. sudarytos terminuotojo indėlio „Plus 70“ sutarties Nr. T16/00848 2 punkto sąlygą „indėlio suma ir valiuta 1 500,00 EUR“ bei šios sutarties Bendrųjų sąlygų 3.2 punkto sąlygą „Indėlininkas įsipareigoja įsigyti papildomus Unijos pajus ir apmokėti pajinius įnašus per 3 (tris) Unijos darbo dienas nuo Sutarties sudarymo taip, kad įsigytų papildomų pajų suma būtų nemažesnė kaip 70 proc. indėlio ir įsigyjamų Unijos pajų bendros sumos (įsigytų papildomų Unijos pajų sumos ir indėlio santykis sudarytų ne mažiau kaip 70/30)“ nesąžiningais ir negaliojančiais dėl nesąžiningumo, suklydimo ir apsimetstinumo bei taikyti sandorio, kurį šalys turėjo galvoje, taisykles; pripažinti, kad pagal šią 2016 m. gruodžio 19 d. sutartį R. P. P. įsipareigojo įnešti iš viso 5000 Eur dydžio terminuotąjį indėlį ir jį visą 2016 m. gruodžio 19 d. dieną įnešti į atsakovės sąskaitą; pripažinti negaliojančiu R. P. P. 2016 m. gruodžio 19 d. prašymą atsakovei dėl 3500 Eur vertės papildomų atsakovės pajų įsigijimo.
17. Ieškovas M. B. kreipėsi į teismą su ieškiniu, prašydamas pripažinti negaliojančiais dėl esminio suklydimo nuo sudarymo momento ieškovo ir atsakovės laikotarpį nuo 2015 m. rugsėjo 23 d. iki 2018 m. gruodžio 31 d. sudarytas sutartis dėl pajų įsigijimo, taikyti restituciją ir pripažinti, kad laikotarpį 2015 m. rugsėjo 23 d. iki 2018 m. gruodžio 31 d. sudarytos pajų įsigijimo sutartys yra laikytinos terminuotųjų indėlių sutartimis, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
18. Atsakovė su ieškiniais nesutiko ir prašė juos atmesti. Nurodė, kad ieškovai aiškiai suprato, jog įstoje į Kredito uniją tampa jos nariais. Atitinkamai ieškovai neturėjo jokio pagrįsto lūkesčio ar pagrindo tikėtis, kad jų, kaip kredito unijos narių, įneštas pajinis įnašas bus apdraustas kaip indėlis. Ieškovai suprato papildomo pajaus įsigijimo teises pasekmes, todėl nėra pagrindo pripažinti papildomo pajaus įsigijimą indėliu. Ieškovams sprendžiant dėl jiems priimtinausio modelio, buvo pateikta visa reikiama informacija. Įvertinę šią informaciją, ieškovai pasirinko sau palankiausią modelį ir investavo į Kredito uniją, tokiu būdu siekdami gauti didesnę Kredito unijos pelno dalį bei gaudami palankesnes indėlio sąlygas. Kredito unija veikė rūpestingai ir apdairiai ir ieškovams atskleidė visą informaciją apie sudaromo sandorio esmę bei sąlygas. Įvertinus ieškinių motyvus, sprendžiant, kad ieškovai buvo nerūpestingai, t. y. dėl didelio neatsargumo, atmestino požūrio į savo veiksmus, neatidumo ir neapdairumo priėmė sprendimą dėl sutarčių sudarymo, o tai nėra ir negali būti pripažįstama sandorio negaliojimo pagrindu.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

19. Kauno apygardos teismas 2020 m. liepos 15 d. ir 2020 m. spalio 6 d. sprendimais ieškovų ieškinius tenkino, priėmė ieškovų R. K., V. T. (procesinių teisių perėmėja M. T.), A. P., J. P., J. V., G. D. atsisakymus nuo ieškinio reikalavimų dėl pajų perleidimo sutarčių pripažinimo negaliojančiomis ir šią bylą dalį nutraukė.
20. Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad atsakovė netinkamai vykdė pareigą atskleisti informaciją, susijusią su ieškovų įsigyjamo produkto – indėlio, susieto su pajinio įnašo dydžiu, – rizikingumu. Šią pareigą atsakovė vykdė netinkamai tiek reklamuodama produktą, tiek sudarydama terminuotojo indėlio sutartis su ieškovais. Šią išvadą teismas grindė tuo, kad:
 - 20.1. informacijos dėl investavimo paslaugų rizikos atskleidimo klientams reikalavimai įtvirtinti Lietuvos Respublikos vertybinių popierių rinkos įstatymo 24 straipsnio 3 dalies 1 ir 5 punktuose, Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymo 22 straipsnio 2 ir 3 dalyse, [CK 6.38 straipsnio](#) 2 dalyje;
 - 20.2. informacija apie pasikeitusį investicijos rizikingumo laipsnį atskleista nebuvo, nes pagrindinį dėmesį ir akcentą, pateikdama individualizuotus pasiūlymus lentelėse, atsakovė skyrė įmokamų sumų ir palūkanų dydžiui;
 - 20.3. atsakovės parengtoje reklamoje ir ieškovams pateiktoje informacijoje lentelėse nebuvo pateikta išsami informacija apie

investuojamų sumų paskirti, jų rizikingumo laipsnį, palūkanų dydžio nustatymas (skaičiavimas) nuo visos ieškovų sumokamos sumos, t. y. tiek nuo indėlio, tiek nuo sumos, skirtos papildomam pajui įsigyti, pagrindė ieškovų įrodinėjamą aplinkybę, kad ginčijamos terminuotųjų indėlių bendrųjų sąlygų 2.3.2 punkto ir 3.2 punkto nuostatos nebuvo individualiai šalių aptariamoms, jų esmė ir galimos neigiamos pasekmės ieškovams nebuvo išaiškintos ir detalios atskleistos;

- 20.4. ieškovų ir atsakovės sudarytos indėlio sutarties sąlygos yra standartinės, parengtos iš anksto, nevienkartiniam naudojimui, jas parengė ir vartotojams pasirašyti pasiūlė atsakovė kredito unija; darytina išvada, kad ieškovai rengiant sudarytų sutarčių sąlygas nedalyvavo, neturėjo galimybės daryti įtakos jų esmei ir turiniui;
- 20.5. nors sudarytose sutartyse ieškovai raštu patvirtino, jog jie yra susipažinę su sutarties sąlygomis, tačiau, įvertinus smulkiai surašytą sutarties tekstą, sutarčių sudarymo aplinkybes, liudytojos Z. D. parodymus, kad sutarčių sudarymo metu ji negalėjo užtikrinti, ar kiekvienas indėlininkas suprato sudarytos indėlio „Plus“ sutarties esmę ir galimas pasekmes, teismo vertinimu, tai nepatvirtina atsakovės įrodinėjamų aplinkybių, jog sudaromų sutarčių sąlygos buvo individualiai su ieškovais aptartos, paaiškintos vartotojams galimos neigiamos indėlio „Plus“ sudarymo sąlygos ir pasekmės; teismas nusprendė, kad vien įrašai sutarties tekste nėra pakankamas pagrindas daryti išvadą, jog ieškovai iš tikrųjų buvo supažindinti su visomis sutarties sąlygomis individualiai, su pajaus įsigijimu susijusiomis rizikomis ir kad indėlio dalis, sutartyje pavadinta pajumi, nėra apdrausta IĮIDĮ nustatyta tvarka.
21. Teismas vertino ieškovų priskyrimą vidutiniam vartotojui ir sprendė, ar asmeniui, įsigyjančiam papildomus pajus, jų draustumas buvo esminė aplinkybė, lemianti apsisprendimą sudaryti indėlių sutartį. Atlikęs tai, teismas ieškovų suklydimą sudarant susitarimus dėl papildomų pajų įsigijimo pripažino esminiu – ieškovai suklydo (buvo suklaidinti) dėl ginčijamų sandorių esminių aplinkybių, neteisingai suvokė jų turinį arba neteisingai išreiškė valią sudaryti ginčijamus sandorius. Šią išvadą teismas detaliau grindė tuo, kad:
- 21.1. sutartis su atsakove sudarė asmenys R. P. P., N. E., V. T., J. P., M. G., A. P. S., J. V., M. B., E. M., G. D. yra senyvo amžiaus; šie asmenys paaiškino, kad į Kredito uniją investavo sukauptas lėšas, tikėdamiesi, jog visos investuotos lėšos yra apdraustos; nors dauguma šių asmenų turi tik vidurinį išsilavinimą, visi ieškovai iki ginčijamų sutarčių pasirašymo su finansiniu investavimu susidūrę nebuvo, nes, patikėję unijai lėšas (indėlius), buvo įsigiję tik minimalų pajų, kurio praradimas ieškovams nėra reikšmingas; taigi, ieškovai, būdami neprofesionalūs investuotojai, įsigijo atsakovės siūlomą investicinį produktą – su pajų dydžiu susietus indėlius; iš ieškovų profesijų ir veiklos galima spręsti, kad nors visi ieškovai turi gyvenimiškos patirties, tačiau sutarčių sudarymo tikslą sieja su galimybe gauti didesnes palūkanas, o patirtį ieškovai sieja su ankstesnėje santvarkoje gyvavusia bankų sistema ir jai egzistuojant sudarytomis indėlių sutartimis;
- 21.2. teismo posėdžio metu aiškinantis, ar ieškovai suvokė sudarytose sutartyse vartojamas sąvokas, paaiškėjo, kad dauguma ieškovų dėl savo amžiaus suvokė tik vieną aplinkybę, kad neatgauna visų į Kredito uniją įneštų lėšų, neskiria pajaus sąvokos, jo suteikiamų teisių ar pareigų, tačiau ieškovai nuosekliai aiškino, kad investuotų lėšų draudžiamumas buvo esminė sąlyga jiems priimančią sprendimą dėl sandorių sudarymo;
- 21.3. vidutinio amžiaus ieškovės J. S., J. S., V. Ž. nurodė, kad pasitikėjo atsakovės siūlomu produktu, pajaus sąvoką ir jo grąžinimo galimybes išsiaiškino tik bylos nagrinėjimo metu; bylos duomenimis, taip pat nustatyta, kad ieškovei J. S. be jos prašymo buvo atliktas jos įmokėtų sumų paskirstymas, nurodant, kad J. S. įsigijo ir papildomą 7000 Eur sumos pajų;
- 21.4. byloje surinkti įrodymai leidžia spręsti, kad visi ieškovai, nors ir būdami veiksnūs bei garbaus amžiaus, neatitinka vidutinio vartotojo kategorijos, negalėjo ir neprivalėjo suvokti pagal atsakovės pateiktą informaciją sutarties sudarymo ypatumų, skirtumų tarp pajų ir indėlių, taip pat pajų nedraudžiamumo ir didesnio rizikingumo. Ieškovai, kaip neprofesionalūs investuotojai, neturėjo specialiųjų žinių ir patirties finansinių priemonių rinkose.
22. Atsižvelgdamas į tai, kad ieškovė R. K. veikė ne kaip profesionali finansų rinkos dalyvė, o kaip vartotoja, neturinti specialaus finansinio išsilavinimo ir nesuprasdama skirtumo tarp indėlio ir pajaus, sutartis bendrosios sąlygos pavadinime įvardijama kaip terminuotojo indėlio sutartis, o sutarties 2.3.1 punkte įrašyta, kad indėlių draudimo objektas yra indėlininkams priklausantys drausti indėliai, ieškovė yra vyresnio amžiaus, neturinti patirties ir būtinų žinių bankinėje ir pinigų investavimo srityje, sutarties sudarymas truko 15 minučių, atsakovė ieškovei detalios neatskleidė ir neišaiškino sutarties bendrųjų sąlygų (2.3.2, 3.2 punktu nuostatų), teismas konstatavo, kad sutartis buvo pasirašyta ieškovei suklydus dėl esminių jos sąlygų, taigi yra įrodytas [CK 1.90 straipsnio](#) 1 dalyje nustatytas pagrindas sutarties bendrųjų sąlygų 2.3.2 ir 3.2 punktus pripažinti negaliojančiais ir taikyti restituciją.
23. Teismas šalių sudarytas sutartis įvertino kaip vartojimo sutartis ir pagal ieškovų R. K., A. I. P., J. S., J. S., G. D. reikalavimus tikrino sudarytų sutarčių sąlygas sąžiningumo aspektu ([CK 6.228⁴ straipsnis](#)). Atlikęs tai, teismas pripažino ginčijamų sutarčių „Plus“ bendrųjų sąlygų 2.3.2 ir 3.2 punktų nuostatas negaliojančiomis nuo jų sudarymo momento. Tokį sprendimą teismas grindė tuo, kad:
- 23.1. ieškovų ir atsakovės sudarytos indėlio sutarties sąlygos yra standartinės, parengtos iš anksto, nevienkartiniam naudojimui, jas parengė ir vartotojams pasirašyti pasiūlė atsakovė Kredito unija; tai leidžia daryti išvadą, jog ieškovai rengiant sudarytų sutarčių sąlygas nedalyvavo, neturėjo galimybės daryti įtakos jų esmei ir turiniui;
- 23.2. nors byloje ir nėra ginčo, kad šalių sudarytos sutartys yra pasirašytos, tačiau bylą nagrinėjant teisme atsakovė nepateikė jokių įstatymo leidinių įrodymų, kad ieškovams paaiškino sudaromų sutarčių sąlygas, jas individualiai aptarė, išaiškino sutartyse vartojamas sąvokas, paaiškino vartotojams pagrindą skaičiuoti ir mokėti palūkanas tiek nuo indėlio, tiek nuo įsigyto pajaus dydžio, galimas neigiamas indėlio „Plus“ sudarymo sąlygas ir pasekmes;
- 23.3. indėlių sutarčių bendrųjų sąlygų 2.3.2 ir 3.2 punktų nuostatos iš esmės pažeidžia šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojų nenaudai, kadangi ieškovai buvo priversti sudaryti sandorį sau itin nenaudingomis sąlygomis – 2.3.2 punktu atsakyti įmokėtų piniginių sumų draudimo pagal IĮIDĮ, pagal sutarties 3.2 punkto nuostatas dalį indėlio paskirti pajui įgyti; sutiktina su ieškovų argumentais, kad jie nebūtų sutikę sudaryti indėlio sutarčių tokiomis sąlygomis, jei jos būtų sutarčių sudarymo metu jiems atskleistos, paaiškinta ginčijamų sąlygų esmė, galimos neigiamos pasekmės.
24. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos, išnagrinėjusios atsakovės apeliacinius skundus, 2021 m. kovo 18 d. ir 2021 m. birželio 3 d. sprendimais panaikino atitinkamai Kauno apygardos teismo 2020 m. liepos 15 d. ir 2020 m. spalio 6 d. sprendimų dalis, kuriais ieškovų ieškinys patenkintas, ir dėl šių dalių priėmė naujus sprendimus – ieškovų ieškinius atmetė.
25. Teisėjų kolegijos sutiko su atsakovės pozicija, kad pirmosios instancijos teismas netinkamai įvertino faktines aplinkybes ir šalių elgesį. Kolegijos konstatavo, kad ginčo sandoriai buvo sudaryti laisva ieškovų valia, o galimas neįsigilinimas į visą reikiamą informaciją ir sutarčių sąlygų neskaitymas vertintinas kaip pačių ieškovų nepakankamas atidumas ir nerūpestingumas, nelėmiantis sandorių pripažinimo negaliojančiais dėl esminio suklydimo ar suklaidinimo. Tokia išvada grindžiama šiomis nustatytomis aplinkybėmis ir argumentais:
- 25.1. sudarydama su ieškovais terminuotojo indėlio „Plus“ sutartis, atsakovė įsipareigojo drausti Kredito unijoje padėtus indėlius IĮIDĮ nustatyta tvarka ir sąlygomis, vadovaudamasi sutarčių Bendrųjų sąlygų 2.3.1–2.3.3 punktuose nustatytais principais (Terminuotojo indėlio sutarčių Bendrųjų sąlygų 2.3 punktą); pagal terminuotojo indėlio „Plus“ sutarčių Bendrųjų sąlygų 2.3.1 punktą draudžiami indėliai visomis valiutomis, kurių vieno indėlininko bendra suma unijoje yra iki 100 000 Eur, o 2.3.2–2.3.3 punktuose yra išvardyta, kas nėra draudimo objektas pagal IĮIDĮ vienas tokių objektų, kuris nėra draudžiamas IĮIDĮ nustatyta tvarka ir sąlygomis ir kurį siekia

nuginčyti ieškovai R. K., J. S., J. S. ir G. D., įtvirtintas sutarčių Bendrųjų sąlygų 2.3.2 punkte, nustatančiame, kad draudimo objektas nėra unijos nario sumokėtas pajinis įnašas unijai, taip pat įsigyti papildomi unijos pajai ir įmokėti pajiniai įnašai; dar vienoje ieškovo R. K., J. S., J. S., G. D. ir A. I. P. ginčijamoje sąlygoje – sutarčių 3.2 punkte – yra įtvirtintas indėlininko įsipareigojimas įsigyti papildomus unijos pajus ir apmokėti pajinius įnašus per 3 unijos darbo dienas nuo sutarties sudarymo dienos taip, kad įsigytų papildomų unijos pajų suma būtų ne mažesnė kaip 70 proc. (pagal „Plus 70“ sutartį, atitinkamai 50 proc. pagal „Plus 50“ sutartį, 30 proc. pagal „Plus 30“ sutartį) indėlio ir įsigyjamų papildomų unijos pajų bendros sumos (įsigytų papildomų unijos pajų sumos ir indėlio sumos santykis sudarytų ne mažiau kaip 70/30 (pagal „Plus 70“ sutartį, atitinkamai 30/70 pagal „Plus 30 sutartį“ ir 50/50 pagal „Plus 50“ sutartį));

- 25.2. detalesnės šalių susitarimo sąlygos nustatytos terminuotojo indėlio „Plus“ sutarčių Specialiosiose sąlygose, kurių 2 punkte buvo aiškiai nurodyta kiekvieno iš ieškovo indėlio suma ir valiuta, indėlio terminas bei nustatoma palūkanų norma, t. y. ieškovės R. K. 2017 m. kovo 29 d. sudarytoje terminuotojo indėlio „Plus 70“ sutartyje aiškiai nurodyta, kad indėlio suma ir valiuta – 9000 Eur, o ne 30 000 Eur; ieškovo N. E. 2016 m. gruodžio 30 d. sudarytoje terminuotojo indėlio „Plus 70“ sutartyje nurodyta, kad indėlio suma ir valiuta – 1500 Eur, o ne 5000 Eur; ieškovės M. G. 2017 m. kovo 27 d. sudarytoje terminuotojo indėlio „Plus 70“ sutartyje nurodyta, kad indėlio suma ir valiuta – 3729 Eur, o ne 12 430 Eur, o 2017 m. birželio 5 d. sudarytoje terminuotojo indėlio „Plus 70“ sutartyje nurodyta, kad indėlio suma ir valiuta – 1511,52 Eur, o ne 5038,40 Eur; ieškovo A. P. S. 2016 m. gruodžio 30 d. sudarytoje terminuotojo indėlio „Plus 70“ sutartyje nurodyta, kad indėlio suma ir valiuta – 4140 Eur, o ne 13 800 Eur; ieškovės V. Ž. 2016 m. kovo 9 d. sudarytoje terminuotojo indėlio „Plus 30“ sutartyje nurodyta, kad indėlio suma ir valiuta – 4060 Eur, o ne 5800 Eur; ieškovės J. S. 2016 m. gruodžio 30 d. sudarytoje terminuotojo indėlio „Plus 70“ sutartyje nurodyta, kad indėlio suma ir valiuta – 2790 Eur, o ne 9300 Eur; ieškovės J. S. 2016 m. gruodžio 30 d. sudarytoje terminuotojo indėlio „Plus 70“ sutartyje nurodyta, kad indėlio suma ir valiuta – 4731 Eur; ieškovo G. D. 2017 m. birželio 9 d. sudarytoje terminuotojo indėlio „Plus 30“ sutartyje nurodyta, kad indėlio suma ir valiuta – 7000 Eur, o ne 10 000 Eur, 2017 m. birželio 9 d. sudarytoje terminuotojo indėlio „Plus 30“ sutartyje nurodyta, kad indėlio suma ir valiuta – 4788 Eur, o ne 6840 Eur, 2017 m. lapkričio 16 d. sudarytoje terminuotojo indėlio „Plus 50“ sutartyje nurodyta, kad indėlio suma ir valiuta – 2500 Eur, o ne 5000 Eur, 2017 m. gruodžio 13 d. sudarytoje terminuotojo indėlio „Plus 30“ sutartyje nurodyta, kad indėlio suma ir valiuta – 1890 Eur, o ne 2700 Eur, 2017 m. gruodžio 28 d. sudarytoje terminuotojo indėlio „Plus 50“ sutartyje nurodyta, kad indėlio suma ir valiuta – 5000 Eur, o ne 10 000 Eur, o 2017 m. gruodžio 28 d. sudarytoje terminuotojo indėlio „Plus 50“ sutartyje nurodyta, kad indėlio suma – 5325 Eur, o ne 10 650 Eur; kt.;
- 25.3. visiems ieškovams atsakovė buvo individualiai parengusi ir pateikusi palyginamąją lentelę „Terminuotas plus“, kurioje kiekvienam iš ieškovo nurodė galimus investavimo būdus; kaip matyti iš byloje esančių palyginamųjų lentelių, ieškovams buvo siūlomi keturi investavimo variantai, t. y. pirmuoju atveju, kuris pavadintas terminuotuoju indėliu, nurodyta, kokio dydžio metinė palūkanų norma būtų mokama kiekvienam iš ieškovo, atsižvelgiant į ketinamą investuoti pinigų sumą; antruoju, trečiuoju ir ketvirtuoju atvejais, kurie atitinkamai pavadinti „indėlis Plus 30“, „indėlis Plus 50“ ir „indėlis Plus 70“, aiškiai nurodyta kokią ketinamos investuoti pinigų sumos dalį sudarytų indėlis ir kokią – papildomas pajus, nurodyta metinė palūkanų norma, t. y. pasirinkus „indėlis Plus 30“ variantą 70 proc. investuojamos sumos buvo skiriama terminuotajam indėliui, o 30 proc. – papildomiems pajams įsigyti, pasirinkus „indėlis Plus 50“ variantą 50 proc. investuojamos sumos skiriama terminuotajam indėliui ir 50 proc. sumos – papildomam pajui įsigyti, pasirinkus „indėlis Plus 70“ variantą 30 proc. investuojamos sumos buvo skiriama terminuotajam indėliui ir 70 proc. – papildomam pajui įsigyti; kuo rizikingesnis sandoris, tuo didesnė finansinė grąža buvo nurodyta;
- 25.4. kiekvienam ieškovui individualiai parengta palyginamoji lentelė buvo pateikta dar prieš sudarant terminuotojo indėlio „Plus“ sutartis; ieškovai šių aplinkybių neneigė; taigi darytina išvada, kad ieškovai, dar prieš apsisprendami, kokią sutartį sudaryti su kredito unija, turėjo galimybę susipažinti su siūlomais variantais ir palyginamosiose lentelėse pateikta informacija, iš kurios akivaizdu, kad ketinama investuoti suma, atsižvelgiant į tai, kuri terminuotojo indėlio „Plus“ sutartis bus sudaryta, bus išskirta į dvi dalis – indėlį ir pajų;
- 25.5. atsakovė ėmėsi pakankamų priemonių išaiškinti ir atskleisti ieškovams (klientams) galimų sudaryti sandorių skirtumus, lentelėje aiškiai išdėdėsiu galimus investavimo variantus, aiškiai išskyrusi indėlio ir pajaus dalis, nurodžiusi, kokiam pajaus ir indėlio santykiui esant kokio dydžio palūkanų gali tikėtis ieškovai; be to, ginčo terminuotojo indėlio „Plus“ sutarčių Bendrųjų sąlygų 2.3.2 punkte, kaip minėta, buvo aiškiai nurodyta, kad draudimo objektas pagal I[II]DĮ nėra unijos nario sumokėtas pajinis įnašas ar įsigyti papildomi unijos pajai; šios sąlygos galėjo būti suprantamos net ir neprofesionaliam investuotojui ar vartotojo statusą turinčiam asmeniui ir tokioje situacijoje paprastas rūpestingumas ir apdairumas reikalavo bent jau perskaityti pasirašomas sutartis, domėtis, kodėl vienu atveju mokamos mažesnės, kitais – didesnės palūkanos;
- 25.6. *kuo rizikingesnį sandorį buvo pasirinkta sudaryti, tuo didesnė finansinė grąža buvo nustatyta, ir atvirkščiai, todėl labiau tikėtina, kad ieškovo apsisprendimą sudaryti konkretų ginčo sandorį lėmė finansinės grąžos (palūkanų forma) dydis, tai ieškovai akcentavo ir savo ieškiniuose; tuo tarpu aplinkybė, ar visa įnešama pinigų suma laikytina indėliu ir ar tai sumai taikoma draudimo apsauga pagal I[II]DĮ, esminės reikšmės tuo metu neturėjo;*
- 25.7. aplinkybės dėl ieškovo anžiū, išsilavinimo ir ginčo sutarčių sudarymo bei pasirašymo Kredito unijoje trukmės savaime nereikia, kad ieškovai buvo suklaidinti arba galėjo suklysti dėl sutarties esmės;
- 25.8. 2021 m. kovo 18 d. sprendime dėl R. K., įvertinusi, kad ši ieškovė yra įgijusi aukštąjį išsilavinimą, turėjo ilgametę indėlių sandorių sudarymo patirtį (Kredito unijos narė nuo 2012 m. gruodžio 13 d., sudarinėjo iki tol skirtingo pobūdžio kaupiamojo indėlio ir terminuotojo indėlio sutartis), kolegija konstatavo, kad ieškovė atitinka vidutinio vartotojo kategoriją ir turėjo suprasti, jog atsakovės siūlomos didesnės nei rinkoje esančios ir jos pačios vien už terminuotuosius indėlius nustatytos palūkanos nėra atsitiktinumas, nes didesnis pelningumas kartu reiškia ir didesnę riziką, antraip kredito unijai objektyviai nebūtų poreikio taikyti skirtingas pelningumo maržas (mokėti didesnes palūkanas);
- 25.9. 2021 m. kovo 18 d. sprendime dėl R. K. kolegija pažymėjo, kad tikėjimasis sudarant rizikingą sandorį, jog jo vykdymo metu neatsiras rizikos veiksniai, nereikia suklydimo dėl sudaromo sandorio esmės, o iš tokio sandorio atsiradusios neigiamos pasekmės negali būti prilyginamos suklydimui, teikiančiam teisinį pagrindą spręsti dėl tokio sandorio negaliojimo. Aplinkybė, kad ieškovė R. K., pasitikėdama atsakovės darbuotoja, neskaičiusi pasirašę prašymą dėl papildomo pajaus įsigijimo ir ginčo sutartį, kolegijos vertinimu, nesudaro pagrindo šiuos susitarimus pripažinti negaliojančiais dėl jos suklydimo;
- 25.10. byloje nėra jokių duomenų, kad Kredito unijos darbuotoja būtų lenkusi ieškovus kuo greičiau pasirašyti ginčo sutartis ar kad ieškovai negalėjo (neturėjo galimybės) susipažinti su sutarčių projektais, įvertinti pasirinktą terminuotojo indėlio „Plus“ variantą ir su juo susijusias rizikas, konsultuotis su profesionalais, jei žinios nėra pakankamos, ir pan.;
- 25.11. aplinkybė, kad ieškovai patys laisva valia ir niekieno neverčiami pasirašė terminuotojo indėlio „Plus“ sutartis bei surašė prašymus dėl papildomų pajų įsigijimo neskaitė sutarčių sąlygų, nesudaro pagrindo ginčijamų ieškovo sandorių pripažinti negaliojančiais dėl suklydimo; ieškovai patys tokiu savo pasyviu, neatsargiu ir nerūpestingu elgesiu prisiėmė riziką ir iš to galinčias kilti neigiamas pasekmes, o jų suklydimas, priešingai nei nusprendė pirmosios instancijos teismas, negali būti vertinamas kaip turintis esminę reikšmę.
26. Teisėjų kolegija nesutiko su pirmosios instancijos teismo išvadomis dėl terminuotojo indėlio sutarčių sąlygų nesąžiningumo, t. y. kad ieškovai buvo priversti sudaryti sandorius nenaudingomis sąlygomis, 2.3.2 punktu atsisakydami įmokėti piniginių sumų draudimo pagal I[II]DĮ, o pagal 3.2 punktą dalį indėlio paskirdami pajui įsigyti. Šį nesutikimą kolegija grindė šiais argumentais:

- 26.1. terminuotojo indėlio „Plus“ sutarčių Bendrosios dalies 2.3.2 ir 3.2 punktuose buvo aiškiai nurodyta, kad draudimo objektas nėra unijos nario sumokėtas pajinis įnašas, taip pat tai kad nuo pajaus dydžio priklausys už indėlį mokėtinų palūkanų dydis; priešingai nei nusprendė pirmosios instancijos teismas, vien faktas, kad šios sąlygos atsakovės buvo parengtos iš anksto, savaime nesudaro pagrindo spresti apie jų neatitiktį sąžiningumo reikalavimui, juo labiau kad sandoriai buvo atlygintini, finansiškai naudingi abiem šalims, o atlygio (palūkanų) dydį galėjo rinktis ir pasirinko patys ieškovai;
- 26.2. privertimo sudaryti sandorį sau itin nenaudingomis sąlygomis teisėjų kolegija nenustatė, todėl ginčo sąlygos dėl papildomų pajų įsigijimo, su kurių dydžiu buvo susietas ir ieškovams mokamų palūkanų dydis, negali būti vertinamos kaip pažeidžiančios tik vienos šalies (vartotojų) interesus;
- 26.3. nors, ieškovų teigimu, sutarčių pasirašymas Kredito unijoje vyko trumpai ir sąlygų jie neskaitė (kitais variantais, veikė savo pačių rizika), tačiau pažymėtina, kad iokių pretenzijų dėl sutarčių sąlygų ieškovai nereiškė. Iki atsakovės buvo iškelta bankroto byla; vadinas, labiau tikėtina, kad būtent bankroto bylos iškėlimas atsakovei ir jos negalėjimas toliau vykdyti prisiimtų įsipareigojimų lėmė nagrinėjamo ginčo atsiradimą; priešingu atveju, tikėtina, ieškovai atitinkamų sutarčių sąlygų net nebūtų ginčiję.

III. Kasacinių skundų teisiniai argumentai ir atsiliepimų į juos teisiniai argumentai

27. Kasaciniu skundu ieškovė R. K. prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. kovo 18 d. sprendimą ir palikti galioti Kauno apygardos teismo 2020 m. liepos 15 d. sprendimą, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasaciniu skundu ieškovai J. S., J. S., G. D. prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. birželio 3 d. sprendimo dalį dėl jų reikalavimų ir palikti galioti Kauno apygardos teismo 2020 m. spalio 6 d. sprendimą, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Visų šiame punkte minimų ieškovų kasaciniai skundai grindžiami iš esmės tapačiais argumentais:
- 27.1. Apeliacinės instancijos teismas, netinkamai taikydamas [CK 6.228⁴](#) straipsnio nuostatas, nepagrįstai nusprendė, kad sutarčių sąlygos buvo aiškos, ieškovai galėjo ir turėjo suprasti jų esmę, o faktas, kad šios sąlygos atsakovės buvo parengtos iš anksto, savaime nesudaro pagrindo spresti apie jų neatitiktį sąžiningumo reikalavimui, juolab kad sandoris buvo finansiškai naudingas abiem šalims, o atlygio (palūkanų) dydį galėjo rinktis ir pasirinko patys ieškovai; vertindamas sutarčių sąlygas jų sąžiningumo aspektu teismas esminę reikšmę nepagrįstai suteikė vien pažodiniam sutarties turiniui, nurodydamas, kad sutarčių sąlygos buvo aiškos, nes jose (2.3.2 ir 3.2 punktuose) nurodyta, jog draudimo objektas nėra unijos nario sumokėtas pajinis įnašas, tačiau teismas nevertino, ar ieškovams buvo individualiai paaiškinta papildomo (ne stojamojo) pajinio įnašo reikšmė, suteikiamos teisės ir pareigos bei prisiimama rizika.
- 27.2. Kasacinio teismo formuojamoje praktikoje išskiriami du nesąžiningų sutarčių sąlygų arba sąžiningumo kontrolės aspektai: procedūrinis (t. y. sąlygų įtraukimo į sutartį kontrolė) ir materialinis (sutarties turinio kontrolė) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-17-701/2018](#)). Procedūrinis sąžiningumo kontrolės aspektas – skaidrumo reikalavimas – turi būti suprantamas plačiai. Sutarties sąlygos ginčo atveju neatitinka skaidrumo reikalavimo, nes jos nėra išreikštos aiškiai ir suprantamai. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – ir ESTT) yra išaiškinęs, kad sutarties sąlygos aiškumo ir suprantamumo reikalavimą reikia suprasti kaip reikšiantį ir tai, kad vartotojui būtų sudaryta galimybė pagal tikslus ir suprantamus kriterijus numatyti ekonominius padarinius, kurių jam atsiranda dėl sutarties sąlygos. Pirmosios instancijos teismas tinkamai įvertino individualias ieškovų savybes, atsakovės padėtį, indėlių reklamos aplinkybes ir nusprendė, kad ieškovai nesuprato ginčijamų sutarčių sąlygų reikšmės, t. y. nesuvokė, jog, sudarius terminuoto indėlio sutartį ir įnešus į Kredito uniją atitinkamas sumas, šios bus paskirstytos taip, kad tik daliai lėšų (R. K. atveju – 9000 Eur, J. S. atveju – 2790 Eur, J. S. atveju – 4731 Eur, G. D. atveju – 26 503 Eur) galios IIIDĮ nustatytas indėlių draudimas, o likusi suma (R. K. atveju – 21 000 Eur, J. S. atveju – 6510 Eur, J. S. atveju – 11 039 Eur ir G. D. atveju – 18 687 Eur) bus nedrausta indėlių draudimu, o tai atsakovės bankroto atveju iš esmės pažeidžia ieškovų teises.
- 27.3. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė [CPK 185](#) straipsnyje nustatytas įrodymų vertinimo taisykles, nes:
- 27.3.1. nepagrįstai nekonstatavo, kad atsakovė neįvykdė jai tenkančios pareigos įrodyti, kad sutarčių sąlygų 2.3.2 ir 3.2 punktų nuostatos buvo aptartos individualiai ([CK 6.228⁴](#) straipsnio 4 dalis);
- 27.3.2. nepagrįstai nusprendė, kad aplinkybė, jog visiems ieškovams prieš apsisprendžiant, kokią sutartį sudaryti, buvo pateikta atsakovės parengta palyginamoji lentelė, su kuria ieškovai turėjo galimybę susipažinti, buvo pakankama priemonė ieškovams su investavimo rizikomis supažindinti; ieškovai teigia, kad lentelėje pateikta tik informacija apie terminuotųjų indėlių sutarčių palūkanas, tačiau ja nebuvo išaiškinti skirtumai tarp papildomo pajaus ir indėlio, neišaiškintos pajų įsigijimo rizikos; priešingai, ši lentelė suklaidino ieškovus, nes joje palūkanos buvo skaičiuojamos nuo bendros atsakovei patikėtos (indėlio ir papildomo pajaus) sumos;
- 27.3.3. nevertino Lietuvos banko Priėžiūros tarnybos direktoriaus 2017 m. lapkričio 27 d. sprendimo Nr. 241-209, iš kurio išvadų yra aišku, kad atsakovė, reklamuoama indėlio paslaugas atvykusiems klientams, neatskleidavo pagrindinio kriterijaus, kuris būtų leidęs suprasti pajaus įsigijimo riziką, – pajaus grąžinimo tvarkos.
- 27.4. Apeliacinės instancijos teismas, netinkamai taikydamas [CK 1.90 straipsnio](#) nuostatas ir konstatavęs, kad sutarčių 2 punkte aiškiai nurodyta kiekvieno iš ieškovų indėlio suma ir valiuta, nepagrįstai rėmėsi vien pažodiniu sutarčių aiškinimu ir neįsigilino į sutarčių sudarymo aplinkybes; tuo tarpu ieškovai dėl indėlio sumos suklydo būtent dėl atsakovės neteisėtų veiksmų, skaičiuojant indėlio palūkanas nuo visos Kredito unijai perduotos santaupų sumos, o ne nuo pinigų sumos, kuri iš tikrųjų tik ir tebuvo priskirta indėliui; Pažymėtina, jog nei atsakovė, nei jos darbuotoja (liudytoja Ž. D.) nesugebėjo paaiškinti, kokių teisiniu pagrindu indėlio palūkanos buvo skaičiuojamos ne tik nuo indėlio, bet ir nuo papildomo pajaus sumos.
28. Kasaciniu skundu ieškovės V. Ž. procesinių teisių perėmėja S. Ž. prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. birželio 3 d. sprendimą ir palikti galioti Kauno apygardos teismo 2020 m. spalio 6 d. sprendimą, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 28.1. Apeliacinės instancijos teismas, pažeisdamas proceso teisės normas, reglamentuojančias materialinių subjektinių teisių perėmimą ir bylos stabdymą, suvaržė ieškovės procesinių teisių perėmėjos teisę į tinkamą teismo procesą, nes, gavęs žinių apie ieškovės mirtį, užuot sustabdęs bylą arba mirusią šalį pakeitęs jos teisių perėmėju ir nustatęs terminą atsiliepimui į apeliacinį skundą pateikti, bylą nagrinėjo toliau.
- 28.2. Apeliacinės instancijos teismas, pažeisdamas materialiosios teisės normas, reglamentuojančias sandorių negaliojimą dėl suklydimo, nepagrįstai nusprendė, jog aplinkybė, kad ieškovams dar prieš apsisprendžiant, kokią sutartį sudaryti, buvo pateikta atsakovės parengta palyginamoji lentelė „Terminuotas plus“, kurioje nurodyti visi galimi pinigų investavimo būdai (variantai), ir ieškovai turėjo galimybę su ja susipažinti, buvo pakankama Kredito unijos pasirinkta priemonė, kurios pagrindu ieškovai neva buvo supažindinti su investavimo rizikomis.
- 28.3. Apeliacinės instancijos teismas, pažeisdamas [CK 6.228⁴](#) straipsnio 4 dalies nuostatą, faktiškai atleido atsakovę nuo pareigos

įrodyti, kad iš anksto parengtos ir iš esmės pažeidžiančios šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojų nenaudai vartojimo sutarties sąlygos (šiuo atveju – terminuotojo indėlio sutarties bendrųjų sąlygų 2.3.2 ir 3.2 punktų nuostatos) buvo aptartos individualiai.

29. Kasaciniu skundu ieškovai A. P. S., M. G., N. E. prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. birželio 3 d. sprendimo dalį dėl jų reikalavimų ir palikti galioti Kauno apygardos teismo 2020 m. spalio 6 d. sprendimą, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 29.1. Apeliacinės instancijos teismas, pažeisdamas [CK](#) 1.90 straipsnio nuostatas, nepagrįstai sutiko su Kredito unijos pozicija, kad byloje esančių įrodymų visuma nesudaro pagrindo spręsti, jog ieškovai suklydo ar buvo suklaidinti dėl sudaromų sandorių esmės, t. y. dėl indėlių sumos ir draudimo apsaugos apimtys; apeliacinės instancijos teismas analizavo sutarčių nuostatas ir Kredito unijos parengtas lenteles, tačiau nevertino, kaip esminės sutarčių sąlygas dėl indėlių sumos ir draudimo apsaugos suvokė patys indėlio sutartis sudarę ieškovai, todėl nepagrįstai nenustatė jų valios ydingumo.
- 29.2. Apeliacinės instancijos teismas, pažeisdamas [CK](#) 6.228⁴ straipsnio nuostatas, nepagrįstai nusprendė, kad terminuotojo indėlio sutarčių sąlygos nėra nesąžiningos; šis teismas, vertindamas sutarties sąlygas jų sąžiningumo / nesąžiningumo aspektu, esminę reikšmę nepagrįstai suteikė tik Sutarties pažodiniam turiniui.
- 29.3. Apeliacinės instancijos teismas, iš esmės pažeisdamas [CPK](#) 185 straipsnyje nurodytas įrodymų vertinimo taisykles, padarė nepagrįstą išvadą, kad sutarčių sąlygos buvo aiškios ir ieškovams suprantamos; anot ieškovų, atsakovė neįvykdė jai [CK](#) 6.228⁴ straipsnio 4 dalimi nustatytos pareigos įrodyti, kad sutarčių bendrųjų sąlygų 2.3.2 ir 3.2 punktų nuostatos buvo aptartos individualiai; teismo liko neįvertintas Lietuvos banko Priežiūros tarnybos direktoriaus 2017 m. lapkričio 27 d. sprendimas Nr. 241-209, kuriame nurodyta, kad Kredito unija, reklamuodama indėlio paslaugas, atvykusiems klientams neatskleidavo pagrindinio kriterijaus, kuris būtų leidęs asmenims suprasti galimų pajaus įsigijimo padarinių riziką – pajaus grąžinimo tvarką; teismas neanalizavo liudytojos Ž. D. (Kredito unijos darbuotojos) parodymų ir neįvertino, kad jie yra nenuoseklūs.
30. Ieškovė J. V. mirė 2021 m. rugpjūčio 7 d., t. y. po civilinės bylos išnagrinėjimo apeliacine tvarka ir nesuėjęs kasacinio skundo padavimo terminui. Jos palikimą 2021 m. lapkričio 22 d. priėmė fizinis asmuo. Procesinių teisių perėmimo klausimas nespręstas.
31. Ieškovas J. P. prisidėjimu prie ieškovų A. P. S., M. G. ir N. E. kasacinio skundo prašo tenkinti šį skundą.
32. Ieškovas M. B. prisidėjimu prie ieškovų A. P. S., M. G. ir N. E. kasacinio skundo ir ieškovės V. Ž. procesinių teisių perėmėjos S. Ž. kasacinio skundo prašo tenkinti šiuos skundus.
33. Ieškovės E. M. procesinių teisių perėmėjas R. P. prisidėjimu prie ieškovų A. P. S., M. G. ir N. E. kasacinio skundo, ieškovės V. Ž. procesinių teisių perėmėjos S. Ž. kasacinio skundo ir ieškovų J. S., J. S., G. D. kasacinio skundo prašo tenkinti šiuos skundus.
34. Ieškovas A. P. prisidėjimu prie ieškovų A. P. S., M. G. ir N. E. kasacinio skundo, ieškovės V. Ž. procesinių teisių perėmėjos S. Ž. kasacinio skundo ir ieškovų J. S., J. S., G. D. kasacinio skundo prašo tenkinti šiuos skundus. Papildomai nurodė, kad:
- 34.1. atsakovė buvo nesąžininga, t. y. sąmoningai pažeidinėjo indėlininkų bei ieškovų interesus būtent sutarčių su jais sudarymo momentu, tai yra nustatyta priežiūros institucijos – Lietuvos banko;
- 34.2. ieškovų kaip finansinių paslaugų vartotojų teisių pažeidimo 2021 m. birželio 3 d. teismo sprendime neatskleidimas ir netinkamas įrodymų vertinimas, nukrypimas nuo kasacinio teismo suformuotos teismų praktikos yra pagrindinė šio sprendimo nepagrįstumo aplinkybė bei jo panaikinimo pagrindas;
- 34.3. apeliacinės instancijos teismas nesivadovavo nei teismų praktikoje bei [CK](#) 6.193 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta *contra proferentem* taisykle, pagal kurią neaiškiai suformuluotos sutarties sąlygos aiškinamos sutartį parengusios šalies nenaudai, nei sutarties negaliojimo dėl jos sąlygų nesąžiningumo pagal [CK](#) 6.211 straipsnį taisykle.
35. Atsiliepimais į ieškovės R. K. kasacinį skundą ir į ieškovų A. P. S., M. G. ir N. E. kasacinį skundą, ieškovės V. Ž. procesinių teisių perėmėjos S. Ž. kasacinį skundą ir ieškovų J. S., J. S., G. D. kasacinį skundą atsakovė prašo juos atmesti, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepimai į kasacinį skundą grindžiami šiais argumentais:
- 35.1. Apeliacinės instancijos teismas, nenustatydamas papildomo termino ieškovės V. Ž. procesinių teisių perėmėjai S. Ž. atsiliepimui į atsakovės apeliacinį skundą, nepažeidė [CPK](#) 48 straipsnio 1 dalies ir 163 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatų, reglamentuojančių materialinių subjektinių teisių perėmimą ir bylos stabdymą; pagal galiojantį reguliavimą teismas neturi teisės pratęsti atsiliepimo padavimo terminą, nes jis nustatytas įstatymu; be to, pati S. Ž., pateikdama prašymą dėl proceso šalies pakeitimo, nesuformulavo prašymo dėl termino atsiliepimo pateikimo.
- 35.2. Ieškovai nepagrįstai teigia, kad apeliacinės instancijos teismas pažeidė [CK](#) 6.228⁴ straipsnį, nes nepagrįstai nevertino sutarčių (ne)sąžiningumo aspektu. Teismas turi pareigą nustatyti, ar vartojimo sutarčių sąlygos buvo aptartos individualiai, o nustatčius individualų jų aptarinąjį teismams nėra suteikta teisė pripažinti vartojimo sąlygas nesąžiningomis. Tokios pozicijos laikomasi kasacinio teismo ir ESTT praktikoje. Nagrinėjamu atveju:
- 35.2.1. terminuotojo indėlio „Plus 30“, „Plus 50“ bei „Plus 70“ sutarčių sąlygos buvo individualiai aptartos su ieškovais visiems ieškovams atsakovė buvo individualiai parengusi ir kartu su terminuotojo indėlio sutartimis pateikusi palyginamąsias lenteles „Terminuotas plus“, kuriose kiekvienam iš ieškovų nurodė galimus investavimo būdus; pastarąją aplinkybę patvirtino liudytoja ir ieškovai šios aplinkybės neneigė;
- 35.2.2. terminuotojo indėlio „Plus 30“, „Plus 50“ ir „Plus 70“ sutarčių 2.3.2 bei 3.2 punktai neatitinka [CK](#) 6.228⁴ straipsnio 2 dalyje įtvirtintų preziumuojamų nesąžiningų sutarčių sąlygų sąrašo, nes šiuose punktuose aiškiai ir nedviprasmiškai nurodyta, kad draudimo objektas nėra unijos nario sumokėtas pajinis įnašas ar įsigyti papildomi unijos pajai;
- 35.2.3. net jeigu būtų galima tikėti ieškovų teiginiais, jog sutarčių jie neskaitė, o apie sutarčių sąlygas jiems nebuvo pranešta, tai negali būti minėtų sutarčių 2.3.2 ir 3.2 punktų nesąžiningumo; ieškovai, kaip vidutinio vartotojo standartą atitinkantys, informuoti ir protingai pastabūs bei nuvokūs vartotojai, turėjo puikiai suprasti, kad jų mokami pajai nėra apdrausti indėlių draudimu;
- 35.2.4. ieškovų užimta pozicija nėra suderinama su kasacinio teismo praktika, kurioje yra išaiškinta, kad nors teisės aktais vartotojams suteikiama papildoma apsauga, skirta išvengti stipresnės šalies primestų sąlygų, taip siekiant atkurti šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą, vartotojams taikoma papildoma apsauga nesudaro išimčių iš vieno svarbiausių privatinės teisės principų – *pacta sunt servanda* (sutarčių reikia laikytis) ([CK](#) 6.38, 6.59 straipsniai), todėl nereikia, kad vartotojai gali naudotis įstatymo jiems suteiktomis vartotojų teisių apsaugos priemonėmis, siekdami išvengti laisva valia prisintū prievolių vykdymo (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. birželio 30 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. e3K-3-200-823/2021](#));
- 35.2.5. terminuotojo indėlio sutartys visuomet yra sudaromos prisijungimo būdu, t. y. jas visuomet parengia paslaugos teikėjas,

tačiau tai nesudaro prielaidos teigti, kad yra preziumuojamas tokių sąlygų nesąžiningumas.

- 35.3. Ginčo sutarčių sąlygos negali būti vertinamos nesąžiningumo aspektu, nes jos atspindi IIIDĮ nuostatas ESTT yra išaiškinęs, kad 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos Direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 1 straipsnio 2 dalyje yra nustatyta šios direktyvos taikymo išimtis. Tai reiškia, kad direktyva netaikoma sutarties sąlygoms, atspindinčioms įstatymų ar kitų teisės aktų privalomąsias nuostatas (2018 m. rugsėjo 20 d. sprendimo byloje *OTP Bank ir OTP Faktoring, C-751/17*, 52 punktą; 2020 m. liepos 9 d. sprendimo byloje *NG ir OH v. SCBanca Transilvania SA, C-81/19*, 23 punktą). Esamu atveju ieškovai siekia pakeisti ginčo sutarčių sąlygas taip, kad draudimo objektas būtų papildomo pajaus suma.
- 35.4. Ieškovai nepagrįstai teigia, jog apeliacinės instancijos teismas neįvertino aplinkybės, kad ieškovai neva suklydo dėl esminių terminuotojo indėlio „Plus“ sutarčių sąlygų, teisių, pareigų bei padarinių, nustatytų terminuotojo indėlio „Plus“ sutartyse, klaidingas įsivaizdavimas, t. y. kad visos ieškovų pagal sutartis įnešamos sumos neva bus apdraustos indėlių draudimu, laikytinas ieškovų neapdairumu ir nerūpestingumu sudarant ginčijamas sutartis; anot atsakovės, tikėjimasis, sudarant rizikingą sandorį, kad jo vykdymo metu neatsiras rizikos veiksniai, dar nereškia suklydimo dėl sudaromo sandorio esmės, o iš tokio sandorio atsiradusios neigiamos pasekmės negali būti prilyginamos suklydimui, teikiančiam teisinį pagrindą spręsti dėl tokio sandorio negaliojimo.
- 35.5. Ieškovė R. K. selektyviai nurodo tik jai naudingus faktus, siekdama sudaryti įspūdį, jog ieškovės asmeninės savybės, patirtis neleidžia jai suprasti sutarties sąlygų. Ieškovė nebuvo suklaidinta sutarties sudarymo metu.
- 35.6. Ieškovai nepagrįstai teigia, kad apeliacinės instancijos teismas pažeidė proceso teisės normas, reglamentuojančias įrodinėjimą, įrodymų vertinimą. Teismas vertino ne tik terminuotojo indėlio sutarčių tekstą, tačiau kartu įvertino ir visus įrodymus, kurie tiesiogiai arba netiesiogiai patvirtina, jog Kredito unija tinkamai informavo ieškovus dėl terminuotojo indėlio sutarčių nuostatų. Tai, kad ieškovai, kaip jie patys ir nurodo, neskaitytė sutarčių ir skubotai jas pasirašė, nėra atsakovės kaltė.
36. Kitų atsiliepimų į šios nutarties 26–28 punktuose nurodytus kasacinius skundus įstatymų nustatyta tvarka negauta.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl vartojimo sutarčių sąlygų sąžiningumo kontrolę reglamentuojančių materialiosios teisės normų aiškinimo

37. Vartojimo sutarčių nesąžiningas sąlygas reglamentuoja [CK 6.228⁴](#) straipsnis, įgyvendinantis 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos Direktyvą 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (toliau – ir Direktyva 93/13/EEB). Taigi šios nacionalinės teisės nuostatos bylą nagrinėjančio teismo turi būti aiškinamos kuo labiau atsižvelgiant į susijusios direktyvos tekstą ir tikslą, kad būtų pasiektas joje nustatytas rezultatas (žr., be kita ko, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2005 m. kovo 10 d. sprendimo byloje *Vasiliki Nikoloudi prieš Organismos Tilepikoinonion Ellados AE, C-196/02*, 73 punktą; 2010 m. sausio 28 d. sprendimo byloje *Uniplex (UK) Ltd prieš NHS Business Services Authority, C-406/08*, 45–46 punktus ir juose nurodytą ESTT praktiką). Taip pat turi būti atsižvelgta ir į atitinkamą ESTT praktiką, suformuotą aiškinant direktyvos nuostatas.
38. Pagal galiojantį teisinį reguliavimą nesąžiningų sąlygų kontrolė: *pirma*, taikoma vartojimo sutartims; *antra*, taikoma tokioms sutarčių sąlygoms, kurios nebuvo individualiai aptartos ([CK 6.228⁴](#) straipsnio 2 dalis). [CK 6.228⁴](#) straipsnio 4 dalyje, į kurią perkeltos Direktyvos 93/13/EEB 3 straipsnio 2 dalies nuostatos, nustatyta, kad individualiai neaptartomis laikomos vartojimo sutarties sąlygos, kurių parengimui negalėjo daryti įtakos vartotojas, ypač jeigu tos sąlygos nustatytos iš anksto verslininko parengtoje standartinėje sutartyje. Pareiga įrodyti, kad tam tikra vartojimo sutarties sąlyga buvo aptarta individualiai, tenka verslininkui.
39. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad vertinant sutarties sąlygos sąžiningumą neturi būti apsiribojama vien tipinių (standartinių) sutarčių sąlygų kontrole, įstatyme vartojama sąvoka „individualiai neaptarta sutarties sąlyga“ yra platesnė nei sąvoka „standartinė sutarties sąlyga“ ir apima visas sutarčių sąlygas, kurios buvo vienašališkai įtvirtintos, nesant tarp sutarties šalių tinkamų derybų, net jei jos panaudotos tik vienoje sutartyje. Taigi į [CK 6.228⁴](#) straipsnio reguliavimo apimtį patenka standartinės sutartys, standartinės sutarčių sąlygos, taip pat kitos sutarčių sąlygos, jeigu vartotojas neturėjo realių galimybių daryti įtakos jų turiniui ir jos nebuvo individualiai suderėtos. Tam, kad vartojimo sutarties sąlygos būtų laikomos individualiai aptartomis ir joms nebūtų taikoma sąžiningumo kontrolė, turi būti įvykdyti du reikalavimai: 1) verslininkas turi įrodyti, kad vartotojas turėjo galimybę derėtis (derybos faktiškai vyko); 2) verslininkas turi įrodyti, kad derybų metu jis suteikė vartotojui realias ir protingas galimybes keisti sutarties turinį. Jei šalių derybų metu sutarties sąlygų pakeitimai, naudingi vartotojui, nebuvo atlikti, verslininkas turi įrodyti, kad vartotojas pakeitimų atlikti nenorėjo, nors tam buvo sudarytos visos sąlygos, vartotojo reikalavimai buvo nepagrįsti arba vartotojas neturėjo tikslo pasiekti galutinį susitarimą (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. liepos 2 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-222-403/2020](#) 37, 45–46 punktus).
40. ESTT praktikoje išaiškinta, kad nacionaliniai teismai turi pareigą *ex officio* (savo iniciatyva) vertinti nesąžiningas sutarčių sąlygas nepriklausomai nuo to, ar vartotojas reiškia tokį reikalavimą (ESTT 2009 m. birželio 4 d. sprendimas byloje *Pannon GSM Zrt. prieš Erzsébet Sustikné Gyrfi, C-243/08*, 35 punktą). Teismo pareiga būti aktyviam ir vertinti vartojimo sutarčių sąlygų sąžiningumą savo iniciatyva įtvirtinta [CK 6.228⁴](#) straipsnio 9 dalyje. Taigi, nustatęs pirmiau aptartą teisiskai reikšmingą aplinkybę, kad vartojimo sutarties sąlygos šalių nebuvo individualiai aptartos, teismas *ex officio* turi spręsti dėl tokios sutarties sąlygų sąžiningumo.
41. Kriterijų, kurių taikymas suponuoja prielaidas identifikuoti nesąžiningas vartojimo sutarties sąlygas, sistema nustatyta [CK 6.228⁴](#) straipsnio 2, 3, 6 dalyse. Nesąžiningomis pagal [CK 6.228⁴](#) straipsnio 2 dalį laikomos vartojimo sutarčių sąlygos, kurionis dėl sąžiningumo reikalavimo pažeidimo iš esmės pažeidžiama šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojo nenaudai. Šioje teisės normoje taip pat įtvirtinti kriterijai, kuriems esant preziumuojama, jog sutarties sąlygos yra nesąžiningos. Be to, teismas gali pripažinti nesąžiningomis ir kitokias vartojimo sutarties sąlygas, jeigu jos atitinka 6.228⁴ straipsnio 2 dalyje nustatytus kriterijus; pareiga įrodyti, kad šio straipsnio 2 dalyje nustatyta sutarties sąlyga nėra nesąžininga, tenka verslininkui ([CK 6.228⁴](#) straipsnio 3 dalis). Bet kuri vartojimo sutarties rašytinė sąlyga turi būti išreikšta aiškiai ir suprantamai. Šio reikalavimo neatitinkančios sąlygos laikomos nesąžiningomis (to paties straipsnio 6 dalis). [CK 6.228⁴](#) straipsnio 7 dalyje (kuria perkeliama Direktyvos 93/13/EEB 4 straipsnio 2 dalis) įtvirtinta, kad vartojimo sutarties dalyką apibūdinančios sąlygos, taip pat su parduotos prekės ar suteiktos paslaugos ir jų kainos atitikimu susijusios sąlygos neturi būti vertinamos nesąžiningumo požiūriu, jeigu jos išreikštos aiškiai ir suprantamai.
42. Kasacinis teismas apibendrintai yra išskyręs du nesąžiningų sutarčių sąlygų arba sąžiningumo kontrolės aspektus: procedūrinį (t. y. sąlygų

įtraukimo į sutartį kontrolę) ir materialinį (sutarties turinio kontrolę) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-17-701/2018](#), 36 punktas; 2018 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-289-1075/2018](#), 46 punktas; 2019 m. balandžio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-152-1075/2019, 31 punktas).

43. Procedūrinis sąžiningumo kontrolės aspektas atspindi [CK](#) 6.228⁴ straipsnio 6, 7 dalių nuostatose, kuriose įtvirtintas skaidrumo reikalavimas, t. y. reikalavimas, kad sąlygos būtų išreikštos aiškiai ir suprantamai.
44. ESTT jurisprudencijoje dėl skaidrumo reikalavimo išaiškinta, kad sutarčių sąlygos šio reikalavimo neatitinka, jei jos nėra išreikštos aiškiai ir suprantamai. Tačiau sutarčių sąlygų skaidrumo reikalavimas neturėtų būti susiaurintas iki suprantamumo vien formaliu ir gramatiniu požiūriu, priešingai, jį reikia aiškinti plačiai. Sutarties sąlygos aiškumo ir suprantamumo reikalavimą reikia suprasti kaip reikšiantį ir tai, kad vartotojui būtų sudaryta galimybė pagal tikslus ir suprantamus kriterijus numatyti ekonominius padarinius, kurių jam atsiranda dėl sutarties sąlygos (žr., pvz., 2017 m. rugsėjo 20 d. sprendimo byloje *Andriuc ir kt.*, C-186/16, 44–45 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją). ESTT yra pažymėjęs, kad net jei sutarties sąlyga gramatiškai suformuluota teisingai, vartotojas galėjo nesuprasti sąlygos reikšmės. Klausimą, ar vartotojas galėjo suprasti sutarties sąlyga, teismas turi spręsti atsižvelgdamas į visas faktines aplinkybes ir į pastabumo lygį, kurio galima tikėtis iš vidutinio, pakankamai informuoto ir protingai pastabaus bei nuovokaus vartotojo (žr., pvz., ESTT 2014 m. balandžio 30 d. sprendimą byloje *Kasler ir Kaslerné Rabai prieš OTP Jelzalogbank Zrt*, C-26/13; 2015 m. vasario 26 d. sprendimą byloje *Bogdan Matei, Ioana Ofelia Matei prieš SC Volksbank Romania SA*, C-143/13; 2015 m. balandžio 23 d. sprendimą byloje *Jean-Claude Van Hove prieš CNP Assurances SA*, C-96/14).
45. Materialinis (sutarties turinio) kriterijus apima sutarties sąlygos vertinimą pagal [CK](#) 6.228⁴ straipsnio 2 dalyje nustatytą preziumuojamų nesąžiningų sąlygų sąrašą. Šis sąrašas nėra baigtinis, jame esančios sąlygos nebūtinai yra nesąžiningos ir atvirkščiai – sąlyga, kurios nėra šiame sąrašė, gali būti nesąžininga. Tuo atveju, jei sutarties sąlyga neatitinka nė vienos iš šiame sąrašė nurodytų sąlygų, tai neatleidžia teismo nuo pareigos tikrinti sąlygas pagal bendrąjį sąžiningumo kriterijų, nustatytą [CK](#) 6.228⁴ straipsnio 2 dalyje ([CK](#) 6.228⁴ straipsnio 9 dalis). Sutarčių sąlygos pagal bendrąjį sąžiningumo kriterijų yra vertinamos nustatant, ar sąlyga pažeidžiamas sąžiningumo reikalavimas ir iš esmės pažeidžiama šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojo nenaudai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-289-1075/2018](#), 48 punktas).
46. Pagal [CK](#) 6.228⁴ straipsnio 5 dalį, ar vartojimo sutarties sąlyga nesąžininga, turi būti vertinama atsižvelgiant į sutartyje nurodytų prekių ar paslaugų prigimtį ir visas sutarties sudarymo metu buvusias ir jos sudarymui turėjusias įtakos aplinkybes, ir visas kitas tos sutarties ar kitos sutarties, nuo kurios ji priklauso, sąlygas.
47. ESTT yra nurodęs, kad, norint sužinoti, ar dėl sąlygos atsiranda „ryškus“ iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų neatitikimas vartotojo nenaudai, reikia atsižvelgti į nacionalinės teisės nuostatas, jos taikytinos tuo atveju, kai nėra susitarimo tarp šalių. Būtent atlikdamas tokią lyginamąją analizę nacionalinis teismas galės įvertinti, ar, ir prireikus – kiek, dėl sutarties vartotojas atsiduria nepalankesnėje teisinėje situacijoje, palyginti su nustatytąja galiojančioje nacionalinėje teisėje. ESTT pabrėžė ir tai, kad svarbu konstatuoti, jog atsižvelgiant į Direktyvos 93/13/EEB 16 konstatuojamąją dalį nacionalinis teismas šiuo tikslu turi patikrinti, ar pardavėjas arba tiekėjas, dorai ir teisingai veikdamas vartotojo atžvilgiu, galėjo pagrįstai tikėtis, jog vartotojas būtų sutikęs su tokia sąlyga, jei dėl jos būtų buvę atskirai derėtasi (ESTT 2013 m. kovo 14 d. sprendimas byloje *Mohamed Aziz prieš Caixa d'Estalvis de Catalunya, Tarragona i Manresa (Catalunyacaixa)*, C-415/11, 68–69 punktai; 2013 m. lapkričio 14 d. sprendimas byloje *Banco Popular Espanol SA prieš Maria Teodolinda Rivas Quichimbo, Wilmar Edgar Cum Pérez ir Banco de Valencia SA prieš Joaquín Valldeperas Tortosa, M.A. Miret Jaume*, C-537/12 ir C-116/13, 65 punktas).
48. Apibendrinama teisėjų kolegija nurodo, kad, teismui *ex officio* atliekant vartojimo sutarčių sąžiningumo kontrolę, turi būti nustatytos teisiskai reikšmingos aplinkybės – ar sutarties sąlygos su vartotoju buvo individualiai aptartos, ar jos yra išreikštos aiškiai, ar vartotojui galėjo būti suprantamos, ar jos atitinka bendrąjį sąžiningumo kriterijų ir iš esmės nepažeidžia šalių teisių bei pareigų pusiausvyros vartotojo nenaudai.

Dėl kredito unijos ir ieškovės R. K. sudarytos terminuotojo indėlio sutarties sąlygų vertinimo sąžiningumo vartotojui aspektu

49. Ieškovė R. K. pareiškė ieškiniu prašė teismo pripažinti nesąžiningais, niekiniais ir negaliojančiais nuo sudarymo momento jos ir atsakovės 2017 m. kovo 29 d. sudarytos terminuotojo indėlio „Plus 70“ sutarties bendrųjų sąlygų 2.3.2 ir 3.2 punktus, taip pat pripažinti niekiniu nuo sudarymo momento ieškovės 2017 m. kovo 29 d. pasirašytą prašymą dėl papildomų pajų įsigijimo ir taikyti restituciją, įsigytą 21 000 Eur pajų pripažįstant draudžiamuoju indėliu.
50. Pirmosios instancijos teismas ieškovės ieškinį tenkino. Teismas nustatė, kad ieškovė nedalyvavo rengiant sutarties sąlygas, jos yra standartinės, atsakovės parengtos iš anksto ir nevienkartiniam naudojimui, ieškovė negalėjo daryti įtakos jų esmei ir turiniui, ir konstatavo, kad sutarties ginčo nuostatos nebuvo šalių individualiai aptartos, jų esmė ir galimos neigiamos pasekmės ieškovei nebuvo išaiškintos ir detalios atskleistos, sutarties sudarymas truko 15 min. Teismas vertino, kad ginčo nuostatos iš esmės pažeidė šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą ieškovės, kaip vartotojos, nenaudai, nes ieškovė buvo priversta sudaryti sandorį sau itin nenaudingomis sąlygomis – atsikant 21 000 Eur sumos draudimo pagal IIDI, šią sumą paskiriant pajai įsigyti, nors ieškovė jau buvo įgijusi pradinį kredito unijos pajų. Teismas pažymėjo, kad ieškovė neturėjo specialaus finansinio išsilavinimo, nesuprato skirtumo tarp indėlio ir pajaus. Teismo vertinimu, ieškovė nebūtų sudariusi sutarties tokiais sąlygomis, jei sutarties sudarymo metu jos būtų buvusios atsakovės detalios atskleistos, paaiškinta jų esmė, galimos neigiamos pasekmės.
51. Apeliacinės instancijos teismas skundžiamame sprendime pažymėjo, kad pagal [CK](#) 6.228⁴ straipsnio 7 dalį vartojimo sutarties dalyką apibūdinančios sąlygos neturi būti vertinamos nesąžiningumo požiūriu, jeigu jos išreikštos aiškiai ir suprantamai, ir konstatavo, kad šiuo atveju sutartyje aiškiai nurodyta, jog draudimo objektas nėra unijos nario sumokėtas pajinis įnašas, o už indėlį mokėtinų palūkanų dydis priklausys nuo pajaus dydžio. Teismas vertino, kad vien faktas, jog šios sąlygos atsakovės buvo parengtos iš anksto, savaime nesudaro pagrindo spręsti apie jų neatitiktį sąžiningumo reikalavimui. Teismas akcentavo, kad sandoris buvo atlygintinis, finansiškai naudingas abiem šalims, atlygio (palūkanų) dydį galėjo rinktis ir pasirinko pati ieškovė. Ginčo sąlygos dėl papildomų unijos pajų, su kurių dydžiu buvo susietas ir ieškovei mokamų palūkanų dydis, įsigijimo, teismo vertinimu, negali būti laikomos pažeidžiančiomis tik ieškovės (vartotojos) interesus. Teismas nenustatė privertimo sudaryti sandorį ieškovei itin nenaudingomis sąlygomis fakto.
52. Taigi šią bylą nagrinėję teismai skirtingai vertino ginčo sąlygų atitiktį skaidrumo reikalavimui bei bendrajam sąžiningumo, šalių teisių ir pareigų pusiausvyros kriterijui.
53. Kasaciniame skunde ieškovė argumentuoja, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė [CK](#) 6.228⁴ straipsnio nuostatas, nukrypo

nuo kasacinio teismo praktikoje pateiktų šių nuostatų išaiškinimų, ESTT praktikoje pateiktų išaiškinimų dėl sutarties sąlygos atitikties aiškumo ir suprantamumo (skaidrumo) reikalavimui. Ieškovės įsitikinimu, teismas nepagrįstai nekonstatavo, kad atsakovė neįvykdė pareigos (CK 6.228⁴ straipsnio 4 dalis) įrodyti, jog sutarties bendrųjų sąlygų 2.3.2 ir 3.2 punktų nuostatos buvo aptartos individualiai, padarė nepagrįstą išvadą, jog sutarties sąlygos buvo aiškios, ieškovė galėjo ir turėjo suprasti jų esmę. Priešingą nei pirmosios instancijos teismo išvadą, kad ieškovė nebuvo priversta sudaryti sandorio sau itin nenaudingomis sąlygomis, teismas, kaip nurodo ieškovė, padarė neatskleidęs ginčo esmės, netinkamai aiškindamas sutarties sąlygas, nepagrįstai esminę reikšmę teikdamas vien pažodiniam ginčo sąlygų turiniui. Ieškovė pažymi, kad teismas nevertino, ar atsakovė jai individualiai paaiškino papildomo pajinio įnašo reikšmę, suteikiamas teises ir pareigas bei prisiimamą riziką.

54. Teisėjų kolegija nurodo, kad sprendžiant dėl ieškovės argumentų pagrįstumo pirmiausia turi būti įvertintas šalių sudarytos sutarties specifiskumas ir identifiikuotos teisiškai reikšmingos jos sudarymo aplinkybės.
55. Bylą nagrinėję teismai nustatė, kad 2017 m. kovo 29 d. ieškovė su atsakove sudarė terminuotojo indėlio „Plus 70“ sutartį. Sutartyje nustatyta indėlio suma – 9000 Eur, indėlio terminas – 12 mėn., numatoma palūkanų norma – 1200,15 Eur (specialiųjų sąlygų 2 punktas). Sutarties bendrosiose sąlygose, be kita ko, įtvirtinta, kad sutartis nustato terminuotojo indėlio „Plus 70“, kurio palūkanų norma priklauso nuo įsigyjamų papildomų unijos pajų sumos (toliau – indėlis), sąskaitos atidarymo, indėlio priėmimo, saugojimo, išmokėjimo, palūkanų mokėjimo sąlygas ir tvarką bei sutarties šalių teises ir pareigas vykdant sutartį (1 punktas). Unija pagal sutartį įsipareigojo už indėlį mokėti ieškovei (sutartyje vadinamai indėlininkui) metinę palūkanų normą, kuri nustatoma atsižvelgiant į indėlio rūšį, terminą, indėlio sumą, valiutą, ir pradedama skaičiuoti ne anksčiau, nei indėlininkas įsigis sutartyje nurodytus papildomus unijos pajus ir apmokės pajinius įnašus (2.2 punktas); drausti unijoje padėtus indėlius IIIDĮ nustatyta tvarka ir sąlygomis, vadovaujantis principais, kad: indėlių draudimo objektas yra indėlininkams priklausančios tinkamai drausti indėliai visomis valiutomis, kurių vieno indėlininko indėlių bendra suma unijoje yra iki 100 000 Eur (2.3.1 punktas); draudimo objektas nėra unijos nario sumokėtas pajinis įnašas unijai, taip pat įsigyti papildomi unijos pajai ir apmokėti pajiniai įnašai (2.3.2 punktas). Indėlininkas (ieškovė) įsipareigojo: įmokėti sutartyje nurodytą indėlio sumą į indėlio sąskaitą grynaisiais pinigais arba pervesti šią sumą į indėlininko einamąją sąskaitą unijoje per 3 darbo dienas nuo sutarties sudarymo dienos (3.1 punktas); įsigyti papildomus unijos pajus ir apmokėti pajinius įnašus per 3 darbo dienas nuo sutarties sudarymo dienos taip, kad įsigytų papildomų unijos pajų suma būtų ne mažesnė kaip 70 proc. indėlio ir įsigyjamų papildomų unijos pajų bendros sumos (įsigytų papildomų unijos pajų sumos ir indėlio sumos santykis sudarytų ne mažiau kaip 70/30) (3.2 punktas).
56. Sutarties sudarymo metu ieškovė jau buvo kredito unijos narė, ja tapo 2012 m. gruodžio 13 d. sumokėjusi 100 Lt stojamąjį unijos nario mokesį (pajų). Nuo 2012 m. gruodžio 13 d. ieškovė laikė indėlius būtent unijoje, buvo sudariusi kelias skirtingo tipo indėlių sutartis, šių pagrindų jai buvo išmokėtos skirtingo dydžio palūkanos.
57. Prieš pasirašant terminuotojo indėlio „Plus 70“ sutartį (prieš apsisprendžiant, kokią sutartį sudaryti) ieškovei atsakovės darbuotojos buvo pateikta lentelė, kurioje nurodyta diferencijuota palūkanų norma priklausomai nuo to, kokį variantą ieškovė pasirinktų. Mažiausia palūkanų norma (1 proc.) lentelėje nurodyta tam atvejui, jei visa 30 000 Eur suma (neįsigyjant papildomo pajaus) ieškovės būtų įnešta kaip indėlis, didžiausia (4 proc.) – padėjus 9000 Eur indėlį ir įsigijus papildomą 21 000 Eur vertės pajų. Būtent variantas lentelėje pavadintas „Plus 70“, teikęs galimybę gauti didžiausią palūkanų normą, ieškovės buvo pasirinktas. Atitinkamai ieškovė 2017 m. kovo 29 d. (tą pačią dieną, kurią buvo sudaryta sutartis) pateikė unijai prašymą įsigyti papildomą 21 000 Eur pajų.
58. Taigi ieškovė sudarė sutartį dėl neįprasto finansinio produkto – terminuotojo indėlio ir kartu papildomo unijos pajaus įsigijimo, kai įnešamas indėlis sudaro 30 proc. visos sumos, papildomas pajus – 70 proc. ir pajaus suma nedraudžiama pagal IIIDĮ, o palūkanos, pažymėtina, mokamos nuo visos įneštos sumos, t. y. nuo 30 000 Eur (įsigyjamo indėlio ir pajaus verčių sumos), ir jų dydį (4 proc.) lemia būtent indėlio ir papildomo pajaus dydžių santykis.
59. Tokio sudėtinio finansinio produkto esmė suponuoja pareigą atsakovei, kaip verslininkei, tinkamai ir aiškiai klientui atskleisti jo specifiskumą, akcentuojant ne vien potencialiai teikiamą finansinę grąžą palūkanų forma (sandorio naudą), bet ir ypač akcentuojant kliento, pasirašant tokio pobūdžio sutartį, prisiimamą riziką, galinčią atsirasti dėl to, kad jo įnešama suma yra išskaidoma skirtingoms vieno produkto (indėlio) sudėtinėms dalims įsigyti, bei rizikos apimtį, priklausančią nuo išskaidymo proporcijos (diferencijuotą rizikos mastą). Kredito unijos pareiga prieš sudarant sutartį dėl finansinių paslaugų teikimo suteikti klientui išsamią informaciją, susijusią su finansinių paslaugų teikimo sąlygomis, galimomis pasekmėmis, ir kitokią informaciją, turinčią įtakos kliento apsisprendimui sudaryti sutartį, įtvirtinta Kredito unijų įstatymo 49 straipsnio 2 dalyje, taip pat nustatyta ir atsakovės įstatuose (5 straipsnio 2 dalis). Iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos matyti, kad iki sutarties sudarymo informacija apie sutarties sąlygas ir jos sudarymo pasekmes vartotojui yra ypač svarbi. Būtent remdamasis šia informacija jis nusprendžia, ar nori būti saistomas sąlygų, iš anksto suformuluotų veiklos vykdytojo (ESTT 2013 m. kovo 21 d. sprendimo byloje *RWE Vertrieb, C-92/11*, 44 punktas ir 2016 m. gruodžio 21 d. sprendimo byloje *Gutiérrez Naranjo ir kt., C-154/15, C-307/15 ir C-308/15*, 50 punktas). Kartu pažymėtina, kad informavimo pareigos tinkamas vykdymas yra glaudžiai susijęs su sutarties sąlygų skaidrumo vertinimu, o šios pareigos pažeidimas gali lemti sutarties sąlygų vertinimą kaip nesąžiningų dėl skaidrumo reikalavimo pažeidimo.
60. Ankstesniame šios nutarties skyriuje minėta, kad nesąžiningų sąlygų kontrolė taikoma būtent vartojimo sutartims ir tokioms sutarčių sąlygoms, kurios šalių nebuvo individualiai aptartos. Nagrinėjamos bylos atveju ieškovės su atsakove sudarytos sutarties kvalifikavimas kaip vartojimo sutarties šalių nekvestionuojamas. Taigi sprendžiant dėl papildomo ieškovės (kredito unijos klientės), kaip vartotojos, teisių apsaugos instituto, įtvirtinto 6.228⁴ straipsnyje, taikymo.
61. Sutarties sąlygų individualaus aptarimo turinys yra atskleistas šios nutarties 38 punkte. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas iš esmės nepasisakė dėl sutarties ginčo sąlygų (2.3.2 ir 3.2 punktų; žr. šios nutarties 50 punktą) individualaus aptarimo su ieškove aplinkybės, tik nurodė, kad ji nelenia ginčo išnagrinėjimo baigties. Kaip teisingai nustatė pirmosios instancijos teismas, įvertinęs sutarties sudarymo aplinkybes (žr. šios nutarties 49 punktą), individualaus sutarties ginčo sąlygų aptarimo šiuo atveju nebuvo. Teismai nekonstatavo, kad tarp sutarties šalių vyko derybos, kurios atitinka šios nutarties 38 punkte nurodytus reikalavimus.
62. Ieškovė kasaciniame skunde pateiktais argumentais kvestionuoja apeliacinės instancijos teismo išvadą dėl procedūrinio sąžiningumo (skaidrumo) kontrolės aspekto, t. y. kad sutarties ginčo sąlygos yra aiškios ir ieškovei galėjo būti suprantamos. Teisėjų kolegija pažymi, kad sutarties sąlygų atitiktis skaidrumo reikalavimui turi būti vertinama ne vien atsižvelgiant į žodinę sąlygų išraišką, tačiau ir sutarties esmės bei visos

sutarties sąlygų kontekste (CK 6.228⁴ straipsnio 5 dalis). Viena sutarties sąlyga, vertinama atskirai, gali atitikti aiškumo kriterijų, tačiau, atsižvelgiant į jos santykį bei ryšį su kitomis sutarties sąlygomis, gali būti nustatytas pagrindas tą pačią sąlygą vertinti kaip nesąžiningą. Minėta, kad sutarčių sąlygų skaidrumo reikalavimas neturėtų būti susiaurintas iki suprantamumo vien formaliu ir gramatiniu požiūriu. Tiek Direktyvoje 93/13/EEB, tiek jos nuostatos į nacionalinę teisę perkeliančiame CK 6.228⁴ straipsnyje nustatyta vartotojų apsaugos sistema pagrįsta idėja, kad vartotojas yra silpnesnėje padėtyje nei verslininkas dėl, be kita ko, turimos informacijos lygio. Todėl, siekiant nepažeisti skaidrumo reikalavimo, svarbu aiškiai bei suprantamai išdėstyti sutarties sąlygas taip, kad vartotojas galėtų gauti esminę informaciją, leidžiančią ne tik suvokti tai, kokiais teises ir pareigas jis įgis pasirašydamas sutartį, bet ir, remiantis aiškiais ir suprantamais kriterijais, numatyti potencialiai reikšmingus ekonominius padarinius, įvertinti prisiimamą riziką ir nuspręsti dėl sutarties sudarymo pagal konkrečias, verslininko iš anksto suformuluotas sąlygas. Taigi, nagrinėjamu atveju vartotojui turėjo būti sudaryta galimybė ne tik suvokti, kokiais teises ir pareigas jis įgyja sudarytos sutarties pagrindu, bet taip pat ir įvertinti jam potencialiai reikšmingus ekonominius padarinius, galinčius atsirasti dėl to, kad jo įmokėtos sumos draustumas yra susietas su papildomomis sąlygomis, t. y. kad draudimo objektas pagal IIIDĮ nėra įsigytas papildomas pajus. Tam, kad būtų laikomasi skaidrumo reikalavimo, itin svarbu tai, ar sutartyje skaidriai apibūdinta įmokėtos sumos paskirtis, palūkanų apskaičiavimo ir mokėjimo tvarka ir sąlygos, taip pat jų ryšys su kitomis sutarties sąlygomis.

63. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas be pagrindo, netinkamai taikydamas CK 6.228⁴ straipsnio nuostatas, nukrypdamas nuo kasacinio teismo, taip pat ESTT suformuotos praktikos (žr. šios nutarties 41, 43 punktus), konstatavo sutarties sąlygų atitikti skaidrumo reikalavimui. Teismas ginčo sąlygas įvertino kaip aiškias iš esmės vertindamas jas vien pažodiniu aspektu, o išvadą dėl to, kad ieškovė turėjo suprasti ketinamo sudaryti sandorio esmę, jo skirtumus nuo ankstesnių sandorių, grindė aplinkybe, kad atsakovės darbuotoja ieškovei buvo pateikusi palyginamąją lentelę, be to, ieškovė turėjo indėlio sandorių sudarymo patirties. Teisėjų kolegija laiko pagrįstais kasacinio skundo argumentus, kad palyginamoji lentelė, su kuria ieškovė turėjo galimybę susipažinti prieš sudarydama sutartį, nelaikytina pakankama priemone jai, kaip vartotojai, atskleisti įsigyjamo sudėtingo finansinio produkto esmę, papildomo pajaus ir indėlio skirtumus, investavimo riziką, kurios dydis, susiklosčius tam tikroms sąlygoms, tiesiogiai priklauso nuo įsigyto papildomo pajaus dydžio ir kurios negali atsverti atsakovės mokamos palūkanos. Lentelėje nėra jokių su rizika, jos kitimu, priklausomai nuo pasirinkto indėlio sutarties varianto, susijusių duomenų, akcentuojama vien galima nauda. Be to, kaip minėta (žr. šios nutarties 57 punktą), kas ypač svarbu nagrinėjamu atveju vertinant, ar ieškovė galėjo suprasti sandorio esmę, – palūkanos pagal sutartį ir pagal palyginamosios lentelės duomenis buvo skaičiuojamos nuo visos įneštos sumos, t. y. ne tik nuo indėlio sumos, bet ir nuo papildomo pajaus sumos. Nuo pajaus pagal jo prigimtį palūkanos nėra skaičiuojamos. Pajus iš esmės suteikia jo savininkui teisę gauti dividendus (Kredito unijų įstatymo 2 straipsnio 8, 10 dalys, 36 straipsnis, 40 straipsnio 4 dalies 6 punktas). Tokios sąlygos, pagal kurią palūkanos skaičiuojamos ir nuo pajaus, įtraukimas į sutartį suponuoja vartotojo supratimą, kad sandoris iš esmės sudaromas dėl indėlio, juolab kad sutartyje vartojamos būtent tokios sąvokos – „terminuotojo indėlio sutartis“, „indėlis“, „indėlininkas“. Kitaip tariant, sutarties sąlygų turinys turėjo leisti pakankamai informuotam ir protingai pastabiam bei nuvokiam vartotojui remiantis aiškiais ir suprantamais kriterijais suvokti, kuo ši sutartis skiriasi nuo įprastos indėlio sutarties ir kaip konkrečiai didėja rizikos laipsnis, pasirenkant didesnę mokamą palūkanų normą ir įmokant didesnę papildomo pajaus sumą. Sutarties sudarymo dėl tokio produkto, lyginant jį su indėlio sutartimi, rizikos laipsnis pasikeitė, todėl ieškovei būtent ši aplinkybė turėjo būti aiškiai ir suprantamai atskleista. Vien sutarties ginčo sąlyga, kad draudimo objektas nėra unijos nario įsigyti papildomi unijos pajai ir apmokėti pajiniai įnašai (2.3.2 punktas), nevertintina kaip aiški, nes nei joje, nei kitose sutarties sąlygose neįvardyta, neatskleista šios nuostatos esmė, jos reikšmė vartotojai. Sutarties, pavadintos terminuotojo indėlio „Plius70“ sutartimi, sąlygose aiškiai ir vidutiniam vartotojui suprantamai neatskleistas antrojo elemento „Plius 70“, t. y. ieškovės pareigos įsigyti papildomą pajų, turinys, papildomo pajaus, kaip sudėtinės produkto dalies, ypatybės, esminiai skirtumai nuo indėlio, juolab atsižvelgiant į palūkanų skaičiavimą, ir nuo pajaus sumos. Teisėjų kolegija laiko, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai, įvertinęs sutarties turinį, faktines bylos aplinkybes, konstatavo, jog sutarties ginčo sąlygų reikšmė nebuvo aiškiai ir suprantamai atskleista. Apibendrinant pažymėtina, kad nagrinėjamu atveju ginčo sutarties sąlygų neskaidrumą lėmė tai, kad: pirma, sutarties sąlygos nebuvo suformuluotos aiškiai ir suprantamai, t. y. vidutinis pakankamai informuotas ir protingai pastabus bei nuvokus vartotojas galėjo nesuprasti šių sąlygų prasmės ar netinkamai įvertinti iš šių sąlygų kylančias, jam galimai reikšmingas ekonomines pasekmes; antra, vartotojui nebuvo perduota visa informacija, kuri turėjo įtakos jo įsipareigojimų apimčiai, taigi galėjo lemti jo apsisprendimą sudaryti sutartį.

64. Teisėjų kolegija taip pat laiko teisiškai pagrįstais ieškovės argumentus, kad apeliacinės instancijos teismas išvadą, jog ieškovė nebuvo priversta sudaryti sandorį sau itin nenaudingomis sąlygomis, padarė neatskleidęs ginčo esmės. Vertinant sutarties ginčo sąlygas pagal bendrąjį sąžiningumo kriterijų (žr. šios nutarties 44, 46 punktus) matoma ryški iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų neatitiktis ieškovės, kaip vartotojos, nenaudai. Šiomis sutarties sąlygomis, atsižvelgiant į teisinį reguliavimą, kuris būtų taikomas tokių sąlygų nesant, t. y. sudarius įprastą indėlio sutartį dėl 30 000 Eur, sukuriama ieškovei mažiau palanki situacija – apribojamos jos teisės, įtvirtintos Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatyme, gauti 21 000 Eur (papildomo pajaus vertės) dydžio draudimo išmoką kredito unijos bankroto atveju. Pirmosios instancijos teismas, kolegijos vertinimu, pagrįstai konstatavo, kad ginčo nuostatos iš esmės pažeidė šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą ieškovės, kaip vartotojos, nenaudai, nes ieškovė buvo priversta sudaryti sandorį sau itin nenaudingomis sąlygomis ir, jei sutarties sudarymo metu jos būtų buvusios atsakovės detalios atskleistos, paaiškinta jų esmė, galimos neigiamos pasekmės, ieškovė galbūt nebūtų sudariusi sutarties tokiais sąlygomis.

Dėl ieškovių A. P. S., M. G., N. E., J. S., J. S., G. D. ir ieškovių V. Ž. procesinių teisių perėmėjos S. Ž. kasacinių skundų

65. Ieškovai A. P. S., M. G., N. E., J. S., J. S., G. D. ir ieškovės V. Ž. procesinių teisių perėmėja S. Ž. savo kasaciniuose skunduose kaip vieną iš esminių argumentų nurodo apeliacinės instancijos teismo netinkamai atliktą CK 6.228⁴ straipsnio nuostatų taikymą. Anot jų, apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai pripažino jų su atsakove sudarytą terminuotojo indėlio sutarčių sąlygas, įtvirtintas 2.3.2 ir 3.2 punktuose, aiškionis ir suprantamomis.

66. Bylos duomenimis, nustatyta, kad su atsakove terminuotojo indėlio „Plius 30“ sutartis sudarė šie ieškovai: V. Ž. 2016 m. kovo 9 d. sudarė vieną sutartį (indėlio suma – 4060 Eur), G. D. 2017 m. birželio 9 d. sudarė dvi sutartis (indėlio sumos atitinkamai – 7000 Eur ir 4788 Eur), taip pat 2017 m. gruodžio 13 d. sudarė dar vieną sutartį (indėlio suma – 1890 Eur). Kiekvienos iš sudarytų sutarčių specialiosiose sąlygose

nustatyta konkreti numatoma palūkanų suma, kuri išmokama pasibaigus sutarties terminui. Palūkanų norma priklauso nuo įsigyjamų papildomų unijos pajų sumos (bendrųjų sąlygų 1 punktą). Todėl kiekvienas iš indėlininkų įsipareigojo įsigyti papildomus Kredito unijos pajus ir apmokėti pajinius įnašus per 3 (tris) unijos darbo dienas nuo sutarties sudarymo dienos taip, kad įsigytų papildomų unijos pajų suma būtų ne mažesnė kaip 30 proc. indėlio ir įsigyjamų papildomų unijos pajų bendros sumos (įsigytų papildomų unijos pajų sumos ir indėlio sumos santykis sudarytų ne mažiau kaip 30/70) (specialiųjų sąlygų 3.2 punktą). Atitinkamai minėti ieškovai tomis pačiomis dienomis, kuriomis buvo sudarytos sutartys, pateikė Kredito unijai prašymus įsigyti papildomus pajus: ieškovė V. Ž. 2016 m. kovo 9 d. pateikė prašymą dėl 1740 Eur pajų sumos; ieškovas G. D. 2017 m. birželio 9 d. pateikė prašymą dėl 3000 Eur pajų ir prašymą dėl 2052 Eur pajų įsigijimo, 2017 m. gruodžio 13 d. jis pateikė prašymą dėl 810 Eur pajų sumos.

67. Terminuotojo indėlio „Plus 50“ sutartį su atsakove sudarė ieškovas G. D. 2017 m. lapkričio 16 d. jis sudarė vieną sutartį (indėlio suma – 2500 Eur), 2017 m. gruodžio 28 d. sudarė dvi sutartis (indėlio sumos atitinkamai – 5000 Eur ir 5325 Eur). Kiekvienos iš sudarytų sutarčių specialiosiose sąlygose nustatyta konkreti numatoma palūkanų suma, kuri išmokama pasibaigus sutarties terminui. Palūkanų norma priklauso nuo įsigyjamų papildomų unijos pajų sumos (bendrųjų sąlygų 1 punktą). Todėl ieškovas G. D. įsipareigojo įsigyti papildomus Kredito unijos pajus ir apmokėti pajinius įnašus per 3 (tris) unijos darbo dienas nuo sutarties sudarymo dienos taip, kad įsigytų papildomų unijos pajų suma būtų ne mažesnė kaip 50 proc. indėlio ir įsigyjamų papildomų unijos pajų bendros sumos (įsigytų papildomų unijos pajų sumos ir indėlio sumos santykis sudarytų ne mažiau kaip 50/50) (specialiųjų sąlygų 3.2 punktą). Atitinkamai ieškovas G. D. tomis pačiomis dienomis, kuriomis buvo sudarytos sutartys, pateikė Kredito unijai prašymus įsigyti papildomus pajus: 2017 m. lapkričio 16 d. pateikė prašymą dėl 2500 Eur pajų sumos, 2017 m. gruodžio 28 d. pateikė prašymą dėl 5000 Eur pajų ir prašymą dėl 5325 Eur pajų įsigijimo.
68. Su atsakove terminuotojo indėlio „Plus 70“ sutartis sudarė šie ieškovai: N. E. 2016 m. gruodžio 30 d. sudarė sutartį dėl 1500 Eur indėlio sumos; M. G. 2017 m. kovo 27 d. sudarė sutartį dėl 3729 Eur indėlio sumos, 2017 m. birželio 5 d. – 1511,52 Eur sumos; A. P. S. 2016 m. gruodžio 30 d. sudarė sutartį dėl 4140 Eur sumos; J. S. 2016 m. gruodžio 30 d. sudarė sutartį dėl 2790 Eur indėlio sumos; J. S. 2016 m. gruodžio 30 d. sudarė sutartį dėl 4731 Eur indėlio sumos. Kiekvienos iš sudarytų sutarčių specialiosiose sąlygose nustatyta konkreti numatoma palūkanų suma, kuri išmokama pasibaigus sutarties terminui. Palūkanų norma priklauso nuo įsigyjamų papildomų unijos pajų sumos (bendrųjų sąlygų 1 punktą). Todėl kiekvienas iš indėlininkų įsipareigojo įsigyti papildomus Kredito unijos pajus ir apmokėti pajinius įnašus per 3 (tris) unijos darbo dienas nuo sutarties sudarymo dienos taip, kad įsigytų papildomų unijos pajų suma būtų ne mažesnė kaip 70 proc. indėlio ir įsigyjamų papildomų unijos pajų bendros sumos (įsigytų papildomų unijos pajų sumos ir indėlio sumos santykis sudarytų ne mažiau kaip 70/30) (specialiųjų sąlygų 3.2 punktą). Atitinkamai minėti ieškovai tomis pačiomis dienomis, kuriomis buvo sudarytos sutartys, pateikė Kredito unijai prašymus įsigyti papildomus pajus: ieškovas N. E. 2016 m. gruodžio 30 d. pateikė prašymą dėl 3500 Eur pajų sumos; ieškovė M. G. pateikė 2017 m. kovo 27 d. prašymą dėl 8701 Eur pajų ir 2017 m. birželio 5 d. prašymą dėl 3526,88 Eur pajų įsigijimo; A. P. S. 2016 m. gruodžio 30 d. pateikė prašymą dėl 9660 Eur pajų sumos; J. S. 2016 m. gruodžio 30 d. pateikė prašymą dėl 6510 Eur pajų sumos; J. S. 2016 m. gruodžio 30 d. pateikė prašymą dėl 4039 Eur pajų įsigijimo; pirmosios instancijos teismas nustatė, kad J. S. įmokėtos sumos dalį, sudarančią 7000 Eur, atsakovė paskirstė papildomiems pajams įsigyti nesant ieškovės prašymo.
69. Bylą nagrinėję teismai nustatė, kad visų be išimties pirmiau išvardytų sutarčių „Plus 30“, „Plus 50“, „Plus 70“ specialiųjų sąlygų 2.3.2 punkte įtvirtinta, jog draudimo objektas nėra Kredito unijos nario sumokėtas pajinis įnašas unijai, taip pat įsigyti papildomi unijos pajai ir apmokėti pajiniai įnašai.
70. Taigi kiekvienas iš ieškovų, paminėtas šios nutarties 64 punkte, laikotarpiu nuo 2016 m. kovo 9 d. iki 2017 m. gruodžio 28 d. su atsakove sudarė vieną ir daugiau terminuotojo indėlio sutarčių – „Plus 30“, „Plus 50“ ir „Plus 70“. Esminis šių sutarčių skirtumas yra tai, kuri įnešamos į Kredito uniją indėlininko sumos dalis privalo būti įsigijama kaip papildomas pajus. Indėlio palūkanų norma, t. y. sandorio finansinė grąža, tiesiogiai priklausė nuo to, kokią į Kredito uniją įnešamos sumos dalį indėlininkas skyrė papildomam pajui įsigyti – kuo didesnę įnešamos sumos dalį sudaro įsigijamas papildomų pajų įnašas, tuo didesnis palūkanų dydis buvo siūlomas.
71. Pirmosios instancijos teismas ieškovų ieškinius tenkino, be kita ko, pripažindamas ieškovų įsigytų papildomų pajų sumas lėšomis, kurioms taikomos IIĮDI 2 straipsnio 4 dalies ir 3 straipsnio 1 dalies nuostatos. Teismas kvalifikavo bylos šalių sudarytas indėlio sutartis kaip vartojimo ir nurodė, kad, sprendžiant ginčą, šios sutartys turi būti tikrinamos jų sąlygų sąžiningumo aspektu. Teismas konstatavo, kad sutarčių sąlygos yra standartinės, parengtos iš anksto, nevienkartiniam naudojimui, jas parengė ir vartotojams pasirašyti pasiūlė atsakovė Kredito unija; tai leidžia daryti išvadą, jog ieškovai rengiant sudarytų sutarčių sąlygas nedalyvavo, neturėjo galimybės daryti įtakos jų esmei ir turiniui. Bylą nagrinėjant teisme atsakovė nepateikė jokių įstatymo leistinių įrodymų, kad ieškovams paaiškino sudaromų sutarčių sąlygas, jas individualiai aptarė, išaiškino sutartyse vartojamas sąvokas, paaiškino vartotojams pagrindą skaičiuoti ir mokėti palūkanas tiek nuo indėlio, tiek nuo įsigyto pajaus dydžio, galimai reikšmingas indėlio „Plus“ sutarčių sudarymo ekonomines pasekmes. Teismas nurodė, kad indėlių sutarčių bendrųjų sąlygų 2.3.2 ir 3.2 punktų nuostatos iš esmės pažeidžia šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojų nenaudai, nes ieškovai buvo priversti sudaryti sandorį sau itin nenaudingomis sąlygomis – 2.3.2 punktu atsisakyti įmokėtų piniginių sumų draudimo pagal IIĮDI, pagal sutarties 3.2 punkto nuostatas dalį indėlio paskirti pajui įgyti.
72. Tuo tarpu bylą išnagrinėjęs apeliacinės instancijos teismas nesutiko su pirmosios instancijos teismo išvadomis dėl indėlio sutarčių bendrųjų sąlygų nesąžiningumo. Apeliacinės instancijos teismas sprendime, kurio dalis tiek, kiek susijusi su kasaciniais skundais padavusiais ieškovais, yra kasacinio nagrinėjimo objektas, pažymėjo, kad pagal CK 6.228⁴ straipsnio 7 dalį vartojimo sutarties dalyką apibūdinančios sąlygos neturi būti vertinamos nesąžiningumo požiūriu, jeigu jos išreikštos aiškiai ir suprantamai, ir konstatavo, kad sutartyse aiškiai nurodyta, jog draudimo objektas nėra unijos nario sumokėtas pajinis įnašas, o už indėlį mokėtinų palūkanų dydis priklausys nuo pajaus dydžio. Teismas nurodė, kad atsakovė ėmėsi pakankamų priemonių išsiaiškinti ir atskleisti ieškovams galimų sudaryti sandorių skirtumus – kiekvienam ieškovui prieš sudarant sutartį buvo pateikta palyginamoji lentelė, iš kurios akivaizdus ketinamos investuoti sumos skirstymas į dvi dalis bei palūkanų dydis esant konkrečiam palūkanų ir pajaus santykiui. Teismas vertino, kad vien faktas, jog sutarčių sąlygos atsakovės buvo parengtos iš anksto, savaime nesudaro pagrindo spręsti apie jų neatitiktį sąžiningumo reikalavimui. Teismas akcentavo, kad sandoris buvo atlygintinis, finansiskai naudingas abiem šalims (atsakovei ir indėlininkui), atlygio (palūkanų) dydį galėjo rinktis ir pasirinko patys ieškovai. Ginčo sąlygos dėl papildomų unijos pajų, su kurių dydžiu buvo susietas ir ieškovams mokamų palūkanų dydis, įsigijimo, teismo vertinimu, negali būti laikomos pažeidžiančiomis tik vienos šalies – ieškovų interesus. Teismas nenustatė privertimo sudaryti sandorį ieškovams itin nenaudingomis sąlygomis fakto.

73. Teisėjų kolegija, įvertinusi tai, kad ginčo sąlygos (2.3.2 ir 3.2 punktai) visų ieškovų su atsakove sudarytose indėlio sutartyse (išskyrus pajaus ir indėlio aritmetinį santykį) iš esmės vienodos, visi ieškovai sudarė sutartį savo vartojimo reikmėms ir dėl to ginčo byloje nėra, ir tai, kad ieškovų A. P. S., M. G., N. E., J. S., J. S., G. D. ir ieškovės V. Ž. kasaciniuose skunduose iš esmės identišškai argumentuojama dėl [CK 6.228⁴](#) straipsnio nuostatų netinkamo taikymo, kaip ir ieškovės R. K. kasaciniame skunde (šios nutarties 52 punktą), laiko teisiskai pagrįstais šiuos kasacinių skundų argumentus, nekartodama išvadų dėl jų vertinimo, pateiktų ankstesniame šios nutarties skyriuje (žr. 57, 58, 61–63 punktus), tik trumpai pažymi kai kuriuos akcentus.
74. Visų pirma, apeliacinės instancijos teismas nenagrinėjo, ar tarp šalių vyko derybos, kurioms pasibaigus būtų laikoma, kad ginčo sąlygos aptartos individualiai. Priešingai, pirmosios instancijos teismo nustatytos sutarties sudarymo aplinkybės (žr. šios nutarties 70 punktą), teisėjų kolegijos vertinimu, suponuoja išvadą, kad individualaus sutarties ginčo sąlygų aptarimo su ieškovais nebuvo. Kadangi nebuvo derybų dėl ginčo sąlygų, jos nėra laikomos individualiai aptartomis ir joms turi būti taikoma sąžiningumo kontrolė (žr. šios nutarties 38–39 punktus). Antra, kadangi ieškovai sudarė sutartis dėl neįprasto finansinio produkto – terminuotojo indėlio ir kartu papildomo unijos pajaus įsigijimo, atsakovė privalėjo įvykdyti informavimo pareigą tokiu būdu ir apimtini, kad vidutinis pakankamai informuotas ir protingai pastabus bei nuovokus vartotojas dar iki sutarčių sudarymo gautų esminę informaciją, iš kurios ne tik suvoktų, kokias teises ir pareigas jis įgis pasirašydamas sutartis, bet ir numatytų galimai reikšmingas ekonomines pasekmes (žr. šios nutarties 58, 61 punktus). Teisėjų kolegija, įvertinusi teismų nustatytas aplinkybes, nusprendžia, kad apeliacinės instancijos teismas be pagrindo konstatavo ginčo sąlygų atitiktį skaidrumo reikalavimui. Palyginamosios lentelės, su kuriomis ieškovai turėjo galimybę susipažinti prieš sudarydami sutartis, nelaikytinos pakankamomis priemonėmis sudėtingo finansinio produkto ypatumams atskleisti, tuo labiau kad tinkamai suprasti sandorio esmės, kaip minėta, ieškovams neleido ypač svarbi byloje nustatyta aplinkybė – palūkanos buvo skaičiuojamos nuo visos įneštos sumos, t. y. ne tik nuo indėlio sumos, bet ir nuo papildomo pajaus sumos (šios nutarties 62 punktas). Teisėjų kolegija nesutinka ir su apeliacinės instancijos teismo atliktu ginčo sąlygų sąžiningumo patikrinimu materialiuoju (sutarties turinio kontrolės) aspektu. Vertinant sutarties ginčo sąlygas pagal bendrąjį sąžiningumo kriterijų matoma ryški iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų neatitiktis ieškovų, kaip vartotojų, nenaudai (žr. šios nutarties 44, 46, 63 punktus).

Dėl bylos procesinės baigties

75. Apibendrinama išdėstytus argumentus teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė vartojimo sutarčių sąlygų sąžiningumo kontrolę reglamentuojančias materialiosios teisės normas, nukrypo nuo aktualių kasacinio teismo ir ESTT išaiškinimų, padarė nepagrįstas išvadas dėl sutarčių ginčo sąlygų, kurios laikytinos esminėmis, sąžiningumo tiek procedūriniu, tiek materialiuoju aspektais, dėl pagrindo jas pripažinti negaliojančiomis nebuvimo. Pirmosios instancijos teismų išvados dėl sutarčių ginčo sąlygų neatitikties sąžiningumo reikalavimui pagrįstos bylos duomenimis, tinkamu teisės normų ir teismų praktikos taikymu.
76. Tai sudaro pagrindą panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. kovo 18 d. sprendimą ir palikti galioti Kauno apygardos teismo 2020 m. liepos 15 d. sprendimą, kuriuo ieškovės R. K. ieškinys tenkintas visiškai.
77. Kadangi kasacinio teismo procesinis sprendimas sukelia pasekmes tik tiems ieškovams, kurių kasaciniai skundai buvo priimti bei išnagrinėti, naikinamos tos Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. birželio 3 d. sprendimo dalys, kuriomis atmesti būtent šių ieškovų – A. P. S., M. G., N. E., J. S., J. S., G. D., V. Ž. ieškiniai, ir paliekamos galioti Kauno apygardos teismo 2020 m. spalio 6 d. sprendimo dalys būtent dėl jų reikalavimų išsprendimo. Kiti kasaciniuose skunduose išdėstyti argumentai, tarp jų teisės į tinkamą teismo procesą pažeidimas, suklaidino kaip sandorio negaliojimą reglamentuojančių normų netinkamas taikymas, neturi įtakos šios bylos procesinei baigčiai. Šiai bylos baigčiai neturi įtakos ir tai, kad dalis ieškovų savo ieškiniuose nebuvo suformulavę tikslių reikalavimų dėl ginčo sąlygų pripažinimo nesąžiningomis, nes, kaip ir minėta, pareigą tirti tokių sąlygų atitiktį nesąžiningumo kriterijams teismas privalo vertinti *ex officio* nepriklausomai nuo vartotojo konkrečių reikalavimų išdėstymo ([CK 6.228⁴](#) straipsnio 9 dalis). Atsižvelgiant į tai, patikslintina Kauno apygardos teismo 2020 m. spalio 6 d. sprendimo rezoliucinė dalis dėl A. P. S., M. G., N. E. ir V. Ž. materialinių reikalavimų išsprendimo, papildant, kad šių ieškovų su atsakove sudarytų sutarčių bendrųjų sąlygų 2.3.2 ir 3.2 punktuose išdėstytos sąlygos pripažintinos nesąžiningomis.

Dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo

78. [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. Šiame straipsnyje išdėstytos taisyklės taikomos taip pat ir tam žyminiam mokesčiui, kurį šalys įmoka paduodamos apeliacinius ir kasacinius skundus, taip pat prašymus dėl proceso atnaujinimo (3 dalis). Jeigu apeliacinės instancijos teismas ar kasacinis teismas, neperduodamas bylos iš naujo nagrinėti, pakeičia teismo sprendimą arba priima naują sprendimą, jis atitinkamai pakeičia bylinėjimosi išlaidų paskirstymą (5 dalis).
79. Pagal [CPK 98 straipsnio](#) 1, 2 dalis šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, teismas priteisia iš antrosios šalies išlaidas už advokato ar advokato padėjėjo, dalyvavusių nagrinėjant bylą, pagalbą, taip pat už pagalbą rengiant procesinius dokumentus ir teikiant konsultacijas; dėl šių išlaidų atlyginimo priteisimo šalis teismui raštu pateikia prašymą su išlaidų apskaičiavimu ir pagrindimu; šalies išlaidos, susijusios su advokato ar advokato padėjėjo pagalba, atsižvelgiant į konkrečios bylos sudėtingumą ir advokato ar advokato padėjėjo darbo ir laiko sąnaudas, yra priteisiamos ne didesnės, kaip yra nustatyta teisingumo ministro kartu su Lietuvos advokatų tarybos pirmininku patvirtintose rekomendacijose dėl užmokesčio dydžio. Šios išlaidos negali būti priteisiamos, jeigu prašymas dėl jų priteisimo ir išlaidų dydį patvirtinantys įrodymai nepateikti iki bylos išnagrinėjimo iš esmės pabaigos.
80. Kadangi yra nuspręsta tenkinti kasacinius skundus tų ieškovų, kurių skundai buvo priimti ir išnagrinėti, ir panaikinti apeliacinės instancijos teismo procesinius sprendimus dėl tų ieškovų reikalavimų, paliekant galioti ieškovės R. K. naudai priimtą pirmosios instancijos teismo 2020 m. liepos 15 d. sprendimą, taip pat paliekant nepakeistas pirmosios instancijos teismo 2020 m. spalio 6 d. sprendimo dalis dėl kitų ieškovų (kasatorių), teisėjų kolegija nesprenžia pirmosios instancijos teismo jau išspręsto bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teismuose, paskirstymo klausimo, kiek tai susiję su šios sujungtos bylos ieškovais (kasatoriais), išskyrus šios nutarties 85 punkte nurodytą procesinių dokumentų siuntimo išlaidų atlyginimo priteisimą valstybei iš visų ieškovų. Tačiau teisėjų kolegija perskirsto bylas

nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme minėtų šalių patirtas bylinėjimosi išlaidas, taip pat priteisia iš atsakovės tų ieškovų naudai jų patirtų kasaciniame teisme bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.

81. Atsižvelgus į šios bylos išnagrinėjimo kasaciniame teisme rezultatą, atsakovė neturi teisės į apeliacinės instancijos bei kasaciniame teismuose patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
82. R. K. prašė priteisti iš atsakovės atitinkamai 300 Eur ir 500 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimą už atsiliepimo į apeliacinį skundą ir kasacinio skundo parengimą, pateikė šias išlaidas pagrindžiančius įrodymus. Ieškovei iš atsakovės iš viso priteistinas 800 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimas.
83. Iš atsakovės ieškovams J. S., J. S. ir G. D. priteistinas kiekvienam po 500 Eur dydžio bylinėjimosi išlaidų, kurias ieškovai patyrė dėl kasacinio skundo parengimo, atlyginimas. Tuo tarpu duomenų apie tai, kad šie ieškovai būtų patyrę bylinėjimosi išlaidų apeliacinės instancijos teisme, nėra, todėl nėra teisinio pagrindo spręsti jų atlyginimo klausimą.
84. Ieškovai A. P. S., M. G. ir N. E. prašė jiems priteisti po 500 Eur išlaidų dėl atsiliepimo į apeliacinį skundą rengimo atlyginimą kiekvienam ir pateikė šias išlaidas pagrindžiančius įrodymus. Taip pat ieškovai prašo priteisti jiems po 500 Eur išlaidų už kasacinio skundo rengimą kiekvienam pagrįsdami tai patvirtinančiais įrodymais. Taigi bendrai ieškovams iš atsakovės priteistina po 1000 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos ir kasaciniame teismuose, atlyginimas kiekvienam.
85. Ieškovės V. Ž. procesinių teisių perėmėja S. Ž. pateikė įrodymus dėl 19,50 Eur dydžio žyminio mokesčio už kasacinio skundo padavimą sumokėjimo. Atsižvelgiant į tai, kad vartotojai yra atleidžiami nuo žyminio mokesčio bylose dėl vartojimo sutarčių nesažiningų sąlygų taikymo ([CPK 83 straipsnio](#) 1 dalies 1 punktas, 2 dalis), S. Ž. grąžintinas jos sumokėtas žyminis mokestis ([CPK 87 straipsnio](#) 1 dalies 1 punktas).
86. Apeliacinės instancijos teismas 2021 m. birželio 3 d. sprendimu priteisė 29,70 Eur dydžio pirmosios instancijos teismo turėtų procesinių dokumentų siuntimo išlaidų valstybės biudžetui atlyginimą iš kiekvieno ieškovo po 2,12 Eur. Įvertinusi bylos galutinę procesinę bylos baigtį – V. Ž., A. P. S., M. G., N. E., J. S., J. S., G. D. ieškiniai tenkintini, teisėjų kolegija iš šių septynių ieškovų bendrą priteistiną sumą, kuri sudaro 15,99 Eur (29,70 / 13 x 7), perskirsto priteisti iš atsakovės, o iš likusių kasacinių skundų nepadavusių ieškovų A. P., M. T., J. P., J. V., A. I. P., E. M. šių išlaidų atlyginimas nepriteistinas, nes iš kiekvieno šio ieškovo priteistina suma yra mažesnė už minimalią valstybei priteistiną bylinėjimosi išlaidų sumą, t. y. 5 Eur ([CPK 96 straipsnio](#) 6 dalis, Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. lapkričio 7 d. įsakymą Nr. 1R-261/1K-355 „Dėl minimalios valstybei priteistinos bylinėjimosi išlaidų sumos nustatymo“ (2020 m. sausio 13 d. įsakymo redakcija)).
87. Kasacinis teismas patyrė 71,18 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 11 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu). Kadangi ieškovų kasaciniai skundai tenkinami, šių išlaidų atlyginimas valstybei priteistinas iš atsakovės ([CPK 79 straipsnis](#), 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92, 96 straipsniai).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 3 punktu ir 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. kovo 18 d. sprendimą panaikinti ir palikti galioti Kauno apygardos teismo 2020 m. liepos 15 d. sprendimą, kuriuo ieškovės R. K. ieškinys patenkintas visiškai.

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. birželio 3 d. sprendimo dalį, kuria atmesti V. Ž., A. P. S., M. G., N. E., J. S., J. S., G. D. ieškiniai, panaikinti ir palikti galioti Kauno apygardos teismo 2020 m. spalio 6 d. sprendimo dalį, kuria šių ieškovų ieškiniai patenkinti, patikslinant Kauno apygardos teismo 2020 m. spalio 6 d. sprendimo rezoliucinę dalį dėl A. P. S., M. G., N. E. ir V. Ž. materialųjų reikalavimų išsprendimo ir ją išdėstant taip:

„Pripažinti niekiniais ir negaliojančiais nuo sudarymo momento bankrutavusios kooperatinės bendrovės kredito unijos Taupkasės ir V. Ž. 2016 m. kovo 9 d. terminuoto indėlio „Plus 30“ pasirašytos sutarties Nr. T16/00192 bendrųjų sąlygų punktus: 2.3.2 punktą – kad draudimo objektas nėra unijos nario sumokėtas pajinis įnašas, taip pat įsigyti papildomi pajai ir apmokėti pajiniai įnašai, ir 3.2 punktą – kad indėlininkas įsipareigoja įsigyti papildomus unijos pajus ir apmokėti pajinius įnašus per 3 (tris) unijos darbo dienas nuo sutarties sudarymo dienos taip, kad įsigytų papildomų unijos pajų suma būtų ne mažesnė kaip 30 procentų indėlio ir įsigytų papildomų unijos pajų bendros sumos (įsigytų papildomų unijos pajų sumos ir indėlio sumos santykis sudarytų ne mažiau kaip 30/70).“

Pripažinti negaliojančia tarp ieškovės V. Ž. ir atsakovės bankrutavusios kooperatinės bendrovės kredito unijos Taupkasės 2016 m. kovo 9 d. terminuoto indėlio „Plus 30“ sutartį Nr. T16/00192 dėl 1740,00 Eur pajų įsigijimo kaip sudarytą iš esmės suklydus, taikyti restituciją ir pripažinti ieškovės V. Ž. sumokėtą 1740 Eur sumą jos lėšomis jos mokėjimo sąskaitoje likviduojamoje dėl bankroto Taupkasėje, kredito unijoje, kurioms taikomos Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo 2 straipsnio 4 dalies ir 3 straipsnio 1 dalies nuostatos.

Pripažinti niekiniais ir negaliojančiais nuo sudarymo momento bankrutavusios kooperatinės bendrovės kredito unijos Taupkasės ir N. E. 2016 m. gruodžio 30 d. terminuoto indėlio „Plus 70“ pasirašytos sutarties Nr. T16/00935 bendrųjų sąlygų punktus: 2.3.2 punktą – kad draudimo objektas nėra unijos nario sumokėtas pajinis įnašas, taip pat įsigyti papildomi pajai ir apmokėti pajiniai įnašai, ir 3.2 punktą – kad indėlininkas įsipareigoja įsigyti papildomus unijos pajus ir apmokėti pajinius įnašus per 3 (tris) unijos darbo dienas nuo sutarties sudarymo dienos taip, kad įsigytų papildomų unijos pajų suma būtų ne mažesnė kaip 70 procentų indėlio ir įsigytų papildomų unijos pajų bendros sumos (įsigytų papildomų unijos pajų sumos ir indėlio sumos santykis sudarytų ne mažiau kaip 70/30).“

Pripažinti negaliojančiu ieškovo N. E. 2016 m. gruodžio 30 d. prašymą dėl papildomų pajų įsigijimo bei taikyti restituciją ir pripažinti ieškovo N. E. sumokėtą 3500 Eur sumą jo lėšomis jo mokėjimo sąskaitoje likviduojamoje dėl bankroto Taupkasėje, kredito unijoje, kurioms taikomos Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo 2 straipsnio 4 dalies ir 3 straipsnio 1 dalies nuostatos.

Pripažinti niekiniais ir negaliojančiais nuo sudarymo momento bankrutavusios kooperatinės bendrovės kredito unijos Taupkasės ir A. P. S. 2016 m. gruodžio 30 d. „Plus 70“ pasirašytos sutarties Nr. T16/00934 bendrųjų sąlygų punktus: 2.3.2 punktą – kad draudimo objektas nėra unijos nario sumokėtas pajinis įnašas, taip pat įsigyti papildomi pajai ir apmokėti pajiniai įnašai, ir 3.2 punktą – kad indėlininkas įsipareigoja įsigyti papildomus unijos pajus ir apmokėti pajinius įnašus per 3 (tris) unijos darbo dienas nuo sutarties sudarymo dienos taip, kad įsigytų papildomų unijos pajų suma būtų ne mažesnė kaip 70 procentų indėlio ir įsigytų papildomų unijos pajų bendros sumos (įsigytų papildomų unijos pajų sumos ir indėlio sumos santykis sudarytų ne mažiau kaip 70/30).“

Pripažinti negaliojančiu ieškovo A. P. S. 2016 m. gruodžio 30 d. prašymą dėl 9660 papildomų pajų įsigijimo bei taikyti restituciją ir pripažinti ieškovo A. P. S. sumokėtą 9660 Eur sumą jo lėšomis jo mokėjimo sąskaitoje likviduojamoje dėl bankroto Taupkasėje, kredito unijoje, kurioms taikomos Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo 2 straipsnio 4 dalies ir 3 straipsnio 1 dalies nuostatos.

Pripažinti niekiniais ir negaliojančiais nuo sudarymo momento bankrutavusios kooperatinės bendrovės kredito unijos Taupkasės ir M. G. 2017 m. kovo 27 d. „Plus 70“ pasirašytos sutarties Nr. T17/00206, 2017 m. birželio 5 d. „Plus 70“ sutarties Nr. T17/00506 bendrųjų sąlygų punktus: 2.3.2 punktą – kad draudimo objektas nėra unijos nario sumokėtas pajinis įnašas, taip pat įsigyti papildomi pajai ir apmokėti pajiniai įnašai, ir 3.2 punktą – kad indėlininkas įsipareigoja įsigyti papildomus unijos pajus ir apmokėti pajinius įnašus per 3 (tris) unijos darbo dienas nuo sutarties sudarymo dienos taip, kad įsigytų papildomų unijos pajų suma būtų ne mažesnė kaip 70 procentų indėlio ir įsigytų papildomų unijos pajų bendros sumos (įsigytų papildomų unijos pajų sumos ir indėlio sumos santykis sudarytų ne mažiau kaip 70/30).“

Pripažinti negaliojančiu ieškovės M. G. 2017 m. kovo 27 d. prašymą dėl 8701 Eur papildomų pajų įsigijimo bei taikyti restituciją ir

pripažinti ieškovės M. G. sumokėtą 12 227,88 Eur sumą jos lėšomis jos mokėjimo sąskaitoje likviduojamoje dėl bankroto Taupkasėje, kredito unijoje, kurioms taikomos Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo 2 straipsnio 4 dalies ir 3 straipsnio 1 dalies nuostatos.“

Kitą Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. birželio 3 d. sprendimo dalį palikti nepakeistą.

Priteisti ieškovei R. K. (a. k. (duomenys neskelbtini)) iš atsakovės bankrutavusios kooperatinės bendrovės kredito unijos Taupkasės (j. a. k. 302680384) administravimo lėšų 800 (aštuonis šimtus) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos ir kasaciniame teisme, atlyginimo.

Priteisti ieškovei J. S. (a. k. (duomenys neskelbtini)) iš atsakovės bankrutavusios kooperatinės bendrovės kredito unijos Taupkasės (j. a. k. 302680384) administravimo lėšų 500 (penkis šimtus) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.

Priteisti ieškovei J. S. (a. k. (duomenys neskelbtini)) iš atsakovės bankrutavusios kooperatinės bendrovės kredito unijos Taupkasės (j. a. k. 302680384) administravimo lėšų 500 (penkis šimtus) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.

Priteisti ieškovui G. D. (a. k. (duomenys neskelbtini)) iš bankrutavusios kooperatinės bendrovės kredito unijos Taupkasės (j. a. k. 302680384) administravimo lėšų 500 (penkis šimtus) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.

Priteisti ieškovei M. G. (a. k. (duomenys neskelbtini)) iš atsakovės bankrutavusios kooperatinės bendrovės kredito unijos Taupkasės (j. a. k. 302680384) administravimo lėšų 1000 (vieną tūkstantį) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos ir kasaciniame teisme, atlyginimo.

Priteisti ieškovui A. P. S. (a. k. (duomenys neskelbtini)) iš atsakovės bankrutavusios kooperatinės bendrovės kredito unijos Taupkasės (j. a. k. 302680384) administravimo lėšų 1000 (vieną tūkstantį) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos ir kasaciniame teisme, atlyginimo.

Priteisti ieškovui N. E. (a. k. (duomenys neskelbtini)) iš atsakovės bankrutavusios kooperatinės bendrovės kredito unijos Taupkasės (j. a. k. 302680384) administravimo lėšų 1000 (vieną tūkstantį) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos ir kasaciniame teisme, atlyginimo.

Grąžinti ieškovės V. Ž. procesinių teisių perėmėjai S. Ž. (a. k. (duomenys neskelbtini)) 19,50 Eur (devyniolika Eur 50 ct) žyminio mokesčio, sumokėto už kasacinio skundo padavinį.

Priteisti iš atsakovės bankrutavusios kooperatinės bendrovės kredito unijos Taupkasės (j. a. k. 302680384) administravimo lėšų valstybei 15,99 Eur (penkiolika Eur 99 ct) pirmosios instancijos teisme patirtų procesinių dokumentų siuntimo išlaidų atlyginimo. Valstybei priteista suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5662.

Priteisti iš atsakovės bankrutavusios kooperatinės bendrovės kredito unijos Taupkasės (j. a. k. 302680384) administravimo lėšų valstybei 71,18 Eur (septyniasdešimt vieną Eur 18 ct) kasaciniame teisme patirtų procesinių dokumentų siuntimo išlaidų atlyginimo. Valstybei priteista suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5662.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Alė Bukaviniene

Andžej Maciejewski

Dalia Vasariene